

Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego Miasta Zamość w 2020r.

Zadania i zakres działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, określa ustawa z 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Wykonywanie jej zadań polega na sprawowaniu zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzeniu działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska, a także na prowadzeniu działalności w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia w celu kształtowania pożądanych postaw i zachowań zdrowotnych.

Zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej wykonują Główny Inspektor Sanitarny, państwowi wojewódzcy, powiatowi i graniczni inspektorzy sanitarni przy pomocy kierowanych przez nich odpowiednio - Głównego Inspektoratu Sanitarnego, wojewódzkich, powiatowych i granicznych stacji sanitarno-epidemiologicznych.

Stacje sanitarno-epidemiologiczne są podmiotami leczniczymi finansowanymi z budżetu państwa, prowadzonymi w formie jednostek budżetowych.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Zamościu na koniec 2020 r. zatrudniała 79 pracowników. Ponad 80% zatrudnionych ma wyższe wykształcenie, a połowa uzyskała specjalizacje w dziedzinach przydatnych do pracy w PIS lub ukończyła studia podyplomowe.

Stacja obejmuje swoją działalnością miasto Zamość i powiat zamojski.

W nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 1883 kontrole.

Wydano 853 różnych decyzji administracyjnych, w tym nakazujących wykonanie zaleceń, zatwierdzających obiekty żywnościowe, zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji, w sprawie chorób zawodowych, o nałożeniu opłaty za kontrole i innych. Winnych zaniedbań sanitarno-porządkowych ukarano 33 mandatami karnymi na kwotę 6600zł.

Stacja posiada certyfikat akredytacji PCA potwierdzający kompetencje laboratorium do wykonywania badań. Laboratorium wykonuje badania środowiska pracy, próbek żywności w zakresie mikrobiologii, wody do spożycia przez ludzi, wody z kąpielisk, pływalni i wody ciepłej (z instalacji wody ciepłej) z terenu kilku powiatów w ramach zintegrowanego systemu - badania żywności i wody. Ponadto wykonywane są badania w zakresie diagnostyki chorób zakaźnych - badania bakteriologiczne patogenów schorzeń jelitowych oraz badania skuteczności procesów sterylizacji sprzętu medycznego.

I. Nadzór w zakresie higieny komunalnej

Przedmiotem działań pionu Higieny Komunalnej Stacji jest kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących higieny środowiska, a zwłaszcza jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody w kąpieliskach i pływalniach, utrzymania należytego stanu technicznego i higienicznego obiektów użyteczności publicznej takich jak: hotele, ośrodki wypoczynkowe, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, apteki, stacje paliw, pokoje gościnne, zakłady pogrzebowe wraz z samochodami do przewozu zwłok i szczątków ludzkich, środki transportu publicznego i inne.

Na terenie działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zamościu nadzorem sanitarnym objęto 654 obiekty, z czego 304 funkcjonuje w Zamościu. W obiektach tych przeprowadzono 439 kontroli, w tym 233 w Zamościu.

Wydano ogółem 127 decyzji administracyjnych, w tym:

- 85 zezwalających na ekshumację
- 14 dotyczyło poprawy jakości wody ciepłej i wody do spożycia
- 4 umarzające postępowania administracyjne,
- 5 przedłużające terminy wykonania obowiązków,
- 2 dotyczyły warunków sanitarno-technicznych pomieszczeń pokoi noclegowych

- 14 dotyczyło stanu sanitarno –higienicznego obiektów usługowych tj. fryzjerskich, kosmetycznych (9 z terenu Zamościa)
- 1 dotycząca stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń firmy pogrzebowej
- 1 w związku z brakiem aktualnych wyników badań wody ciepłej z wewnętrznych instalacji wodociągowych obiektu świadczącego usługi hotelarskie,
- 1 zatwierdzającą laboratorium PGK Sp. z o.o. w Zamościu.

Zaopiniowano pozytywnie pod względem właściwego zabezpieczenia sanitarnego 6 imprez masowych (5 w Zamościu). Wydano 32 uzgodnienia na sprowadzenie zwłok z zagranicy. Zaopiniowano 3 uchwały Rad Gmin i Miasta w sprawie wykazu kąpielisk, 3 opinie regulaminów utrzymania czystości i porządku w gminach. Wystawiono 8 postanowień na materiały używane w procesie dystrybucji i uzdatniania wody do spożycia.

Nałożono 8 mandatów karnych na kwotę 1750 zł na właścicieli zakładów kosmetycznych, tatuażu i fryzjerskich (3 w Zamościu) za nie przestrzeganie zasad higieny, nieprawidłowo wykonywaną dezynfekcję i sterylizację narzędzi oraz brak środków dezynfekcyjnych o szerokim spektrum działania w tym sporobójczych. W ramach prowadzonego urzędowego monitoringu jakości wody zbadano ogółem 196 próbek wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia, indywidualnych ujęć wody, basenów i kąpielisk, w tym 46 z obiektów zlokalizowanych w Zamościu.

1. Nadzór nad jakością wody

W roku 2020 jakość wody przeznaczonej do spożycia oceniano wg wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294).

Nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody opiera się na systemie kontroli wewnętrznej, realizowanej przez właściciela lub zarządcę wodociągu oraz systemie kontroli urzędowej, sprawowanej przez organy PIS.

Na terenie działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zamościu funkcjonuje 127 urządzeń wodnych, w tym 43 to wodociągi zbiorowego zaopatrzenia (1 w Zamościu), 3 sieci wodociągów zbiorowego zaopatrzenia mających ujęcie na terenie innego powiatu, a 81 to indywidualne ujęcia własne placówek oświatowych, służby zdrowia, i innych obiektów użyteczności publicznej (8 w Zamościu).

Zbadano ogółem 169 próbek wody do spożycia, w tym 27 z obiektów działających na terenie Zamościa.

Wody podziemne na terenie powiatów stanowią jedyne źródło zaopatrzenia w wodę do spożycia. Miasto Zamość jest zaopatrywane w wodę z wodociągu, zarządzanego przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zamościu.

Na podstawie prowadzonego przez Stację monitoringu, jakość wody dostarczanej przez wodociąg, uznano za zgodną z obowiązującymi kryteriami mikrobiologicznymi, fizyko-chemicznymi i organoleptycznymi. W ciągu roku zbadano urzędowo 26 próbek wody.

Nadzorem sanitarnym na terenie miasta objęto 8 indywidualnych ujęć wody. Zgodnie z otrzymanymi wynikami badań laboratoryjnych, jakość wody odpowiadała obowiązującym wymaganiom.

W celu przeciwdziałania zagrożeniom zdrowia powodowanym bakteriami Legionella z 2 obiektów (szpitale) w Zamościu w ramach kontroli urzędowej zbadano ogółem 13 próbek ciepłej wody, wszystkie spełniały wymagania mikrobiologiczne.

Próbki wody użytkowej ciepłej z wewnętrznych instalacji wodociągowych obiektów badane były również w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez właścicieli. W okresie sprawozdawczym wyniki badań przeprowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej wykazywały skolonizowanie sieci wody ciepłej pałeczkami Legionella. Zbadane 4 próbki wody ciepłej w Ośrodku Szkolenia i Wychowania OHP w Zamościu wykazały skolonizowanie sieci pałeczkami Legionella sp. w stopniu wysokim oraz w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Wojewódzkim im. Papieża Jana Pawła II w Zamościu (2 próbki) na oddziale, na którym przebywają pacjenci o obniżonej odporności w stopniu wysokim i bardzo wysokim. Przeprowadzona przez właścicieli obiektów dezynfekcja chemiczna i termiczna instalacji wody ciepłej spowodowała poprawę jej jakości.

Kontynuowano nadzór nad pływalniami krytymi i odkrytymi. Urzędową kontrolą objęto 5 obiektów kąpielowych w tym 2 kryte i 3 odkryte w powiecie zamojskim.

Na terenie Zamościa funkcjonuje 1 pływalnia kryta. Z obiektów tych pobrano i zbadano próbki wody z nitek basenowych. Zbadano ogółem 10 próbek (6 w Zamościu) w kierunku parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych, w tym 8 na obecność bakterii Legionella (4 w Zamościu). Próbki wody z nitek basenowych pobierane były również w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez właścicieli obiektów. W okresie sprawozdawczym wyniki analiz laboratoryjnych nie wykazały przekroczeń wartości parametrycznych.

2. Nadzór nad innymi obiektami użyteczności publicznej

Do tej grupy obiektów zaliczane są ustępy publiczne, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej, placówki świadczące usługi zdrowotne, hotele, obiekty turystyczne i noclegowe, cmentarze, zakłady pogrzebowe zakłady karne, obiekty sportowe, dworce autobusowe, apteki i inne.

Standardowy zakres kontroli obejmował: gospodarkę odpadami, zaopatrzenie w wodę do spożycia i odprowadzanie ścieków, stan techniczny oraz utrzymanie czystości i porządku pomieszczeń, sprzętu podczas świadczenia usług, przestrzeganie zakazu palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz inne zagadnienia.

Pod nadzorem stacji było 15 hoteli (9 w Zamościu) i 70 innych obiektów turystyczno-noclegowych (13 w Zamościu). W obiektach tych przeprowadzono ogółem 38 kontroli (13 w Zamościu). Stan sanitarno-porządkowy oceniono jako dobry.

W Zamościu działalność prowadziło 105 zakładów fryzjerskich, 63 kosmetycznych, 4 tatuażu, 9 odnowy biologicznej i 25 świadczących więcej niż jeden rodzaj tego typu usług. W obiektach tych przeprowadzono 92 kontrole. Przy tego rodzaju działalności, z uwagi na stosowanie narzędzi mogących naruszyć ciągłość tkanki, występuje ryzyko narażenia klientów i personelu na przeniesienie zakażeń (np. zakażenie wirusami HIV, WZW typu B, C), dlatego ważnym kryterium podczas przeprowadzanych kontroli jest sprawdzenie prowadzenia właściwej dezynfekcji i sterylizacji stosowanych narzędzi, oprócz tego sprawdzany jest bieżący stan sanitarny obiektu, postępowanie z odzieżą osobistą i ochronną oraz odpadami (komunalnymi, niebezpiecznymi). Kontrole sanitarne przeprowadzone w Zamościu w 9 zakładach wykazały, nieprawidłowo wykonywaną dezynfekcję i sterylizację narzędzi oraz brak środków dezynfekcyjnych o szerokim spektrum działania w tym sporobójczym.

W związku z powyższym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zamościu wydał 14 decyzji (9 w Zamościu) nakazując wdrożenie procedur zapewniających ochronę osób przed zakażeniami. Za stwierdzone uchybienia 3 osoby ukarano mandatami karnymi na łączną kwotę 800 zł. Podczas kontroli sprawdzających stwierdzono, że zalecenia zostały wykonane.

Oceniając stan sanitarno-higieniczny funkcjonujących zakładów usługowych należy stwierdzić, że większość z nich spełniała ogólne wymogi sanitarne. Sprawowanie nadzoru nad zakładami usługowymi utrudnia brak szczegółowych przepisów, a także obowiązek wcześniejszego zawiadomienia o przeprowadzeniu kontroli.

W roku 2020 Sekcja Higieny Komunalnej przeprowadziła łącznie 109 kontroli sanitarnych (wspólnie z policją lub samodzielnie) w zakresie oceny przestrzegania wymagań zawartych w zmieniającym się rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii na terenie kraju, m.in. w zakładach usługowych, galeriach, pokojach gościnnych. Na terenie miasta Zamość przeprowadzono 88 kontroli.

W sezonie turystycznym skontrolowano 18 autobusów komunikacji publicznej i turystycznej oraz 4 samochody do przewozu zwłok i szczątków ludzkich. Nie wniesiono uwag do bieżącego stanu sanitarno-higienicznego pojazdów.

W sezonie wiosenno-letnim przeprowadzono kontrole 6 piaskownic i placów zabaw. Stwierdzono, że obiekty utrzymane były czysto. Zarządcy placów zabaw przeprowadzili konserwację urządzeń i sprzętów rekreacyjnych na placach zabaw, wymianę piasku w piaskownicach oraz prace porządkowe na terenach przyległych. Wszystkie place zabaw posiadają ogrodzenia z wejściami zabezpieczonymi furtkami, przy których umieszczone są czytelne regulaminy i informacje o zakazie wprowadzania

zwierząt domowych na teren placów oraz zakazie palenia tytoniu. Przeprowadzono 3 kontrole właścicieli i administratorów placów zabaw.

Pozytywnie zaopiniowano wnioski o zorganizowanie 6 imprez masowych. Z pośród opiniowanych imprez, które się odbyły, 3 zorganizowano w obiektach zamkniętych, a 3 na wolnym powietrzu. W Zamościu zorganizowano 5; 1 plenerowa i 4 na terenie obiektów OSiR. Przeprowadzone kontrole wykazały, że organizatorzy zapewniali właściwe warunki sanitarne zarówno w trakcie trwania imprez jak i po ich zakończeniu.

W roku 2020 PPIS w Zamościu wystosował 15 pism (opinii) w odpowiedzi na zapytania organizatorów imprez dotyczących możliwości odbycia się zaplanowanych imprez plenerowych bądź w pomieszczeniach zamkniętych, w związku z zaistniałą sytuacją epidemiologiczną - wystąpieniem stanu epidemii na terenie RP po spełnieniu określonych ograniczeń rozprzestrzeniania się Covid-19 zawartych w rozporządzeniu w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii oraz m.in. wytycznych i zasad organizacji imprez oraz opracowanych regulaminów.

W innych obiektach takich jak: pralnia, park, cmentarze, ustępy publiczne, apteki, stacje paliw, zakłady pogrzebowe, dworce, przeprowadzono ogółem 21 kontroli sanitarnych. Ich stan sanitarno - porządkowy oceniono jako dobry.

II. Nadzór w zakresie żywności , żywienia i przedmiotów użytku

Zapewnienie bezpiecznej żywności produkowanej i wprowadzanej do obrotu, wymaga szeregu działań podejmowanych w sposób skoordynowany i zintegrowany. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego, obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności, spoczywa na przedsiębiorcach branży spożywczej. Nadzór nad bezpieczeństwem żywności, opiera się na systemie kontroli wewnętrznej, realizowanej przez przedsiębiorcę (operatora żywności) oraz systemie kontroli zewnętrznej, sprawowanej przez ogranę urzędowej kontroli żywności.

Kontrole urzędowe przeprowadzane były według wytycznych i procedur, opracowanych przez Głównego Inspektora Sanitarnego. Celem prowadzonych kontroli, było sprawdzenie przestrzegania przez przedsiębiorców obowiązujących przepisów prawa żywnościowego w zakresie warunków produkcji, transportu, przechowywania i sprzedaży żywności, warunków żywienia zbiorowego, nadzoru nad jakością zdrowotną żywności, materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Prowadzone działania, dotyczyły w szczególności:

- oceny warunków higieniczno – sanitarnych i technicznych zakładów produkcji i obrotu żywności, kosmetyków oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością,
- oceny wdrożonych systemów kontroli wewnętrznej w nadzorowanych zakładach,
- oceny jakości zdrowotnej produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością poprzez ocenę wizualną i badania laboratoryjne próbek w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu,
- monitorowania wycofywania z obrotu żywności, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością i kosmetyków w ramach systemów wczesnego ostrzegania o produktach niebezpiecznych (RASFF, RAPEX),
- realizacji przedsięwzięć, zaplanowanych w oparciu o wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego

W roku sprawozdawczym ważnym elementem prowadzonych kontroli, była ocena przestrzegania wymagań Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii. Przedsiębiorcy w większości zareagowali na zwiększone wymagania dotyczące produkcji i dystrybucji żywności, a także postępowania personelu w związku z zagrożeniami związanymi z SARS-CoV-2. W przypadku wielu większych zakładów rozszerzono i dostosowano procedury i instrukcje GHP/GMP/HACCP do nowych zagrożeń.

W rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności, prowadzonym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zamościu w 2020 r. figurowało 4301 obiektów żywności i żywienia (w tym 2620 producentów produkcji pierwotnej), 11 obiektów obrotu

kosmetykami oraz 1 zakład produkujący kosmetyki. Na terenie Zamościapod nadzorem sanitarnym znajdowało się 796 obiektów.

W ramach nadzoru nad jakością zdrowotną żywności, skontrolowano ogółem 607 obiektów (286 na terenie Zamościa). W trakcie roku sprawozdawczego ze względu na epidemię koronawirusa, dokonano weryfikacji harmonogramu kontroli.

Ogółem w 2020 r. przeprowadzono 1007 kontroli, z czego 573 w obiektach, prowadzących działalność na terenie Zamościa. Na wnioski przedsiębiorców, zatwierdzono ostatecznie 112 nowych zakładów, a 15 zakładów zatwierdzono warunkowo ze względu na brak procedur HACCP, dostosowanych do charakteru prowadzonej działalności oraz brak szkoleń personelu z zakresu higieny żywności i stosowania zasad HACCP.

W celu osiągnięcia poprawy warunków higieniczno-sanitarnych wydano ogółem 56 terminowych decyzji nakazowych (w tym 13 w Zamościu). Zalecenia dotyczyły głównie poprawy stanu sanitarno-technicznego obiektów, prawidłowego przechowywania środków spożywczych, wdrożenia i utrzymywania właściwych systemów kontroli wewnętrznej, dostosowanych do rozmiaru przedsiębiorstwa i rodzaju prowadzonej działalności.

W przypadkach stwierdzenia podczas kontroli środków spożywczych po upływie terminów przydatności do spożycia lub dat minimalnej trwałości, przedsiębiorcy w większości podejmowali decyzje o zniszczeniu kwestionowanych produktów w obecności osób kontrolujących. W roku sprawozdawczym wydano 2 decyzje, nakazujące wycofanie z obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej. Łącznie w wyniku prowadzonych działań wycofano z obrotu 15,28 kg i 369 litrów różnej żywności na sumę 2344,19 zł. (głównie były to produkty mleczarskie, wyroby mięsne, przetwory mleczne oraz napoje alkoholowe). Jedna z wymienionych decyzji dotyczyła obiektu zlokalizowanego na terenie Zamościa (stołówki szkolnej), gdzie wycofano 8,3 kg produktów na sumę 72,65 zł.

Za stwierdzone uchybienia sanitarne na osoby winne zaniedbań nałożono 16 mandatów karnych na sumę 3650 zł. (8 sztuki na sumę 1650 zł nałożono w Zamościu). Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości, to zły stan sanitarny kontrolowanych zakładów, brak realizowanych zasad GHP/GMP i HACCP, brak zachowanej higieny personelu, niewłaściwe warunki przechowywania oraz wprowadzanie do obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej, po upływie terminów przydatności do spożycia lub dat minimalnej trwałości.

W 2020 r. rozpatrzono 28 interwencji dotyczących zakładów branży żywnościowej (16 w Zamościu), z czego w 6 przypadkach (4 w Zamościu), zarzuty zostały potwierdzone. Interwencje konsumenckie, dotyczyły głównie braku zachowanej higieny przy produkcji i obrocie żywnością, niewłaściwych warunków sanitarno-higienicznych w obiektach, wprowadzania do obrotu żywności niewłaściwej jakości zdrowotnej, głównie po upływie terminów przydatności do spożycia lub dat minimalnej trwałości. Wszystkie interwencje zgłaszane przez konsumentów, są niezwłocznie rozpatrywane. W trosce o bezpieczeństwo zdrowotne konsumentów przyjmowane są również zgłoszenia anonimowe. We wszystkich przypadkach podania danych kontaktowych, osobie zgłaszającej, udzielana jest odpowiedź o wynikach przeprowadzonych działań. Należy zaznaczyć, że zarówno liczba zgłoszonych interwencji konsumenckich, jak również liczba interwencji uznanych, jako zasadne, w stosunku do liczby obiektów nadzorowanych, świadczą o stale poprawiającym się stanie sanitarnym nadzorowanych zakładów. Podczas prowadzonych czynności kontrolnych osoby winne zaniedbań w obiektach z terenu Zamościa, ukarano mandatami karnymi na łączną kwotę 950 zł.

W 2020 r. PPIS w Zamościu otrzymał 70 powiadomień w ramach systemu wczesnego ostrzeżenia o niebezpiecznej żywności i paszach RASFF (w tym 67 powiadomień dotyczyło obiektów zlokalizowanych na terenie Zamościa). Wszystkie kwestionowane produkty znajdujące się na rynku i będące przedmiotem powiadomień, zostały wycofane z obrotu, część w wyniku działań prowadzonych w ramach urzędowej kontroli żywności, a część została wycofana przez samych przedsiębiorców, bezpośrednio po otrzymaniu informacji od producenta lub dystrybutora odpowiedzialnego za wprowadzenie produktu na rynek. Wszystkie działania związane z monitorowaniem wycofywania produktów niezgodnych w ramach systemu RASFF podejmowane były bezzwłocznie. O wynikach

informowano LPWIS w Lublinie lub właściwego PPIS prowadzącego działania w przedmiocie zgłoszonych powiadomień.

Powiadomienia dotyczące obiektów z miasta Zamość otrzymane w roku sprawozdawczym dotyczyły niżej wymienionych produktów:

- 2 powiadomienia dotyczyły migracji sumy pierwszorzędowych amin aromatycznych i ołowiu w materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością („Łyżka nylonowa” , „Granit talerz deserowy 20cm)
- 22 powiadomienia dotyczyły obecności Salmonella w świeżych elementach drobiowych.
- 2 powiadomienia dotyczyły przekroczenia NDP estrów 3-MCPD oraz estrów glicerydowych w
- produkcie SpRiso olej z ryżu naturalny 100% .
- 7 powiadomień dotyczyło przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pestycydów w następujących produktach:
 - „Kasza jaglana”, Płatki jaglane „Plony Natury” ,Kasza jaglana K-Classic, „Brokuły różyczki, produkt głęboko mrożony”, Grejpfruty czerwone – kraj pochodzenia: Turcja, „Pomelo, odmiana Honey, „Kasza gryczana prażona”
- 3 powiadomienia dotyczyły zanieczyszczenia tlenkiem etylenu w produktach: „Obłuszczone ziarno sezamu” pochodzące z Indii, Bajgiel z sezamem i „Produkt piekarniczy” firmy La Lorraine Polska Sp. z.o.o
- 3 powiadomienia dotyczyły obecności bakterii z grupy coli w produktach: „Tatar wołowy Kraina Mięś”, Woda źródłana niegazowana,
- 2 powiadomienia dotyczyły obecności Listeria Monocytogenes w produktach: „ Mielonka Tyrolska”, Boczek wędzony
- 3 powiadomienia dotyczyły przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A w produktach: Ekologiczne płatki jaglane”, „Rodzynki Sułtańskie”, Mieszanka keksowa”
- 1 powiadomienie dotyczyło obecności pleśni w produkcie bułka pn. Mega Burger 4 Buns Sezame 300g,
- 2 powiadomienia dotyczyły obecności substancji alergennej w produktach: Pasteryzowany serek z mleka krowiego, „Rodzynki sułtańskie Bakallino”
- 1 powiadomienie dotyczyło niedozwolonej modyfikacji genetycznej enzymu spożywczego. „Alfa-amylaza Brown”
- 2 powiadomienia dotyczyły obecności ciał obcych w produktach: przetworzone owoce używane do produkcji jogurtów zanieczyszczone fragmentami gumy, Powidła śliwkowe – wycofywane z powodu stwierdzenia zanieczyszczenia fragmentem pestki (skarga konsumenta).
- 1 powiadomienie dotyczyło niewłaściwej jakości organoleptycznej produktu: bułka pszenna do hamburgerów z sezamem „maxi BURGER” buns with sesame”
- 1 powiadomienie dotyczyło przekroczenia NDP kadmu w produkcie „Nestle Sinlac Bezglutenowy produkt zbożowy po 4 miesiącu”

- 1 powiadomienie dotyczyło obecności estrów 3-MCPD w produkcie olej z ryżu MI[®]RA
- 1 powiadomienie dotyczyło przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu benzeno(a)pirenu i sumy WWA w produkcie „Chipsy bananowe”
- Pozostałe powiadomienia dotyczyły obecności bakterii Salmonella w następujących produktach:
 - Chilled, chicken filet, Filet z kurczaka kostka, „Frozen chicken legquaters”, „Kresto Sezam”, kraj pochodzenia Indie, Jaja kurze lokalnego producenta, „manchons de poulet”, Papryka słodka mielona, produkt pn. ETC Tenders KFC, Chicken inner filets raw, marinated, deep-frozen, „Pieprz czarny mielony” kraj pochodzenia Wietnam, produkt MPC2023 Manchons de poulet retr 30/60g (Tulipsy z ramienia kurczaka głęboko mrożone), „Suszona kiełbasa” wyprodukowana we Francji, „Mielone mięso na kotlety z fileta z piersi indyka”

W ramach nadzoru nad importem żywności, na wniosek strony o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej w miejscu docelowego przeznaczenia, przeprowadzono 30 kontroli podczas których oceniono 30 partii fasoli konsumpcyjnej białej lub czerwonej, importowanej z Kirgistanu, Argentyny, Ukrainy, Egiptu, Peru, Chin i Etiopii. W zakładzie Chłodnia „Profesjonal” w Adamowie, przeprowadzono 1 kontrolę, podczas której dokonano oceny 1 partii owoców mrożonych, przeznaczonych na eksport. Podczas przeprowadzonych kontroli granicznych ogółem dokonano oceny 31 partii żywności, co skutkowało wydaniem 31 świadectw o spełnieniu wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy przekraczający granicę.

W roku sprawozdawczym, pobrano i zbadano ogółem 211 próbek, w tym próbki środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Wśród wszystkich pobranych próbek 171 pochodziło z obiektów prowadzących działalność w Zamościu. Jako niezgodne z wymaganiami, uznano 10 próbek lodów z automatu (5 próbek pobranych w Zamościu, 5 w powiecie), z uwagi na zawyżoną liczbę Enterobacteriaceae w stosunku do limitu określonego w Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych. Do przedsiębiorców skierowano pisma zobowiązujące do podjęcia działań naprawczych, zweryfikowania procesów produkcyjnych i prowadzonych zabiegów mycia i dezynfekcji oraz przeprowadzenia dodatkowych szkoleń osób zatrudnionych przy produkcji i sprzedaży lodów z zakresu stosowania zasad dobrej praktyki higienicznej. Jednocześnie zobowiązano oba podmioty do wykonania badań kontrolnych produkowanych lodów po wyeliminowaniu stwierdzonych błędów w celu potwierdzenia ich dobrej jakości oraz przedłożenia ich do PPIS w Zamościu przed rozpoczęciem sezonu letniego w 2021 roku. Zdyskwalifikowano również jedną z pięciu próbek pobranych w jednym ze sklepów sieci Biedronka produktu pn. „Mięso mielone na kotlety z fileta z piersi indyka” w związku ze stwierdzeniem obecności Salmonella spp. w 25 g. W tym przypadku przesłano do LPWIS w Lublinie powiadomienie pierwotne dotyczące produktu zgłoszonego do systemu RASFF. Z uwagi na upływanie terminu przydatności do spożycia nie podejmowano działań związanych z wycofywaniem z obrotu handlowego kwestionowanego produktu. Informacja w sprawie została przekazana Powiatowemu Lekarzowi Weterynarii nadzorującemu producenta, firmie Jeronimo Martins Polska S.A. oraz PPIS w Lubartowie, który nadzoruje Centrum Dystrybucyjne Biedronka.

W hurtowni i sklepach wprowadzających do obrotu materiały i wyroby do kontaktu z żywnością oraz w jednym z supermarketów pobrano do badań 4 próbki wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Jedną z próbek (butelka filtrująca do wody kranowej Dafi) badano w kierunku migracji specyficznej bisfenolu A, drugą z próbek (tłuczek do ziemniaków z tworzywa) badano w kierunku migracji specyficznej pierwszorzędowych amin aromatycznych PAAs, dwie próbki (kubek do piwa oraz

flaczarka wykonane z tworzywa) badano w kierunku migracji globalnej. Uzyskane wyniki badań były prawidłowe.

Nadzór nad materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością prowadzono ponadto w ramach kontroli zakładów stosujących opakowania lub naczynia jednorazowego użycia do pakowania żywności lub podawania posiłków w sklepach i punktach małej gastronomii.

Pobrano również 5 próbek żywności w jednym mieszkaniu prywatnym na terenie powiatu po wystąpieniu ogniska zbiorowego zatrucia pokarmowego, badanych próbek nie kwestionowano.

Pobrano w jednym z hipermarketów na terenie Zamościa i oceniono pod względem prawidłowości oznakowania 1 próbkę środka spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego. Uwag do sposobu znakowania nie wniesiono.

Dokonano oceny jakości tłuszczu używanego do smażenia w 2 zakładach żywienia zbiorowego otwartego (sieciowych restauracjach: McDonald's i KFC), nie kwestionowano jakości używanego tłuszczu.

Oceniono 6 jadłospisów dekadowych w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego. Ocenie poddano jakość posiłków dla osób hospitalizowanych w jednym z zamojskich szpitali, dwóch stołówek szkolnych z terenu miasta oraz trzech stołówek przedszkolnych (w tym jednej z terenu powiatu). Ocenione jadłospisy układano z błędami. Do podmiotów skierowano pisma z zaleceniami uwzględniającymi wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości. Ponadto podczas każdej kontroli kompleksowej stołówek funkcjonujących w placówkach systemu oświaty, dokonywano opisowej oceny jadłospisów w zakresie zgodności z wymaganiami obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia. W wyniku przeprowadzonych kontroli w 2020 r., nie stwierdzono niezgodności w tym zakresie. Stwierdzane drobne błędy eliminowane były na bieżąco i nie miały wpływu na ogólną ocenę sposobu żywienia.

Próbki pobierano do badań w ramach planowych urzędowych kontroli żywności i monitoringu oraz w związku z interwencjami konsumentów. Do badań pobierano szeroki asortyment środków spożywczych tj. mięso i wyroby mięsne, pieczywo, produkty mleczarskie, lody produkowane metodą tradycyjną i z automatu, wyroby cukiernicze i ciastkarskie, tłuszcze roślinne, wyroby garmazeryjne, mrożonki, przyprawy, przetwory zbożowo-mączne, koncentraty spożywcze, napoje bezalkoholowe, warzywa, owoce, przetwory rybne, preparaty do żywienia niemowląt, suplementy diety, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego i inne. Próbki żywności badano głównie w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych z uwzględnieniem drobnoustrojów chorobotwórczych (Salmonella, Listeria monocytogenes), cech organoleptycznych i parametrów fizyko-chemicznych, obecności glutenu, skażeń promieniotwórczych, aflatoksyn, kwasu erukowego w tłuszczach roślinnych, metali szkodliwych dla zdrowia, azotanów, pozostałości pestycydów i dozwolonych substancji dodatkowych.

W obiektach, wprowadzających do obrotu szeroki asortyment suplementów diety i środków spożywczych dla niemowląt i małych dzieci oraz specjalnego przeznaczenia medycznego, głównie w aptekach, przeprowadzono kontrole w zakresie oceny prawidłowości oznakowania oraz stosowania oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności na 14 produktach, zakwalifikowanych do tej grupy żywności. Z dokonanych ocen sporządzono raporty, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nadzór w ramach urzędowej kontroli żywności prowadzono w oparciu o obowiązujące przepisy prawne, wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego oraz analizę zagrożeń. Przy planowaniu kontroli uwzględniano rodzaj działalności prowadzonej w zakładzie, jego strukturę organizacyjną, wyniki ostatnich kontroli, ocenę stanu sanitarnego z lat poprzednich, podejmowane działania represyjne, rodzaj produkowanych lub wprowadzanych do obrotu środków spożywczych, zasięg działalności, sygnały i interwencje zgłaszane przez konsumentów, wdrażanie własnych systemów kontroli wewnętrznej oraz analizę ryzyka, wynikającą z charakteru prowadzonej działalności w nadzorowanym zakładzie. Na

terenie działania PSSE w Zamościu, w sektorze spożywczym, funkcjonują w większości mikro przedsiębiorstwa, zatrudniające od jednej do kilkunastu osób, w których obszary wymagające kontroli nadzorowane są w ramach wstępnych warunków higieny żywności oraz wdrożenia procedur na podstawie zasad HACCP w stopniu dostosowanym do charakteru i wielkości przedsiębiorstwa. W znacznej części przedsiębiorstw, w których nie dokonuje się wytwarzania, przetwarzania ani przygotowywania żywności, procedury HACCP wdrażane są z zastosowaniem elastyczności, a wszystkie zagrożenia kontrolowane są poprzez wdrożenie warunków wstępnych.

Większość nadzorowanych zakładów, posiada wdrożone i utrzymywane instrukcje i procedury określone na podstawie zasad GHP/GMP i HACCP proporcjonalne do rozmiaru i charakteru prowadzonej działalności. Kierownictwo jest zaangażowane i świadome zagrożeń związanych z prowadzoną działalnością. Personel podlega okresowym szkoleniom z zakresu higieny żywności odpowiednio do charakteru wykonywanej pracy. W niektórych zakładach opracowane instrukcje i procedury nie były prawidłowo realizowane i utrzymywane. Wskutek konsekwentnie prowadzonych działań, (decyzje nakazowe), producenci funkcjonujący na terenie miasta Zamościa i powiatu zamojskiego, wykonują badania właścicielskie produkowanych wyrobów w ramach weryfikacji wdrożonych systemów kontroli wewnętrznej. W zakładowych planach HACCP, mają uwzględnione badania produktu końcowego.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. Prowadzone kontrole miały na celu egzekwowanie przestrzegania przez przedsiębiorców przepisów prawa żywnościowego. Nadzór w ramach urzędowej kontroli żywności prowadzono w oparciu o obowiązujące przepisy prawne, wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego oraz analizę zagrożeń.

W roku sprawozdawczym z uwagi na zaistniałą sytuację epidemiologiczną, część obiektów branży żywnościowej nie prowadziła działalności, część prowadziła działalność

w ograniczonym zakresie, nie organizowano imprez plenerowych. Podczas przeprowadzania kontroli sanitarnych sprawdzano czy wdrożone zostały przepisy zawarte

w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii oraz zalecenia dla placówek gastronomicznych, handlowych rekomendowane przez Głównego Inspektora Sanitarnego w związku z potencjalnym ryzykiem zakażenia koronawirusem.

III. Nadzór w zakresie higieny dzieci i młodzieży

Stacja realizując swoje zadania przeprowadza kontrole w zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, między innymi dotyczące higieny pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych, szkołach wyższych oraz ośrodkach wypoczynku dzieci i młodzieży.

Na terenie działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zamościu nadzorem sanitarnym objęto 192 placówki nauczania i wychowania, w tym 102 na terenie Zamościa. Nadzorowano również 94 turnusy zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży, w tym 19 na terenie Zamościa. Nadzorowane placówki to: żłobki, kluby dziecięce, przedszkola, punkty przedszkolne, szkoły podstawowe, zespoły szkół, licea, technika, szkoły branżowe, szkoły policealne, placówki kształcenia ustawicznego, ośrodek OHP, dom studenta, bursy międzyszkolne, dom dziecka, pogotowie opiekuńcze, ośrodki rehabilitacyjno-edukacyjno-wychowawcze, warsztaty terapii zajęciowej, placówki pracy pozaszkolnej, placówki wsparcia dziennego, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, sala zabaw, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, schronisko młodzieżowe, uczelnie wyższe, placówki letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Przeprowadzono ogółem 122 kontrole, z tego 50 w Zamościu, w tym 6 kontroli 4 galerii handlowych pod kątem przestrzegania rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń,

nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (kontrole prowadzone w obecności funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w Zamościu) – pouczono 28 klientów galerii o konieczności stosowania prawidłowej osłony ust i nosa.

Liczba przeprowadzonych kontroli jest mniejsza niż zaplanowano ze względu na epidemię SARS-CoV-2 oraz ograniczenie funkcjonowania jednostek systemu oświaty i innych placówek będących pod nadzorem Stacji.

Wydano ogółem 63 opinie dotyczące zawieszenia zajęć w żłobkach, klubach dziecięcych, przedszkolach, punktach przedszkolnych, szkołach i innych placówkach w związku z epidemią SARS-CoV-2, w tym 42 dotyczyły placówek w Zamościu (41 opinii pozytywnych, 1 opinia negatywna). Zawieszenie zajęć dotyczyło ogółem 39 placówek, w tym 26 w Zamościu (2 żłobki, klub dziecięcy, punkt przedszkolny, 8 przedszkoli, 6 szkół podstawowych, zespół szkół specjalnych, 4 szkoły ponadpodstawowe, szkoła policealna, ośrodek rewalidacyjno-edukacyjno-wychowawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy).

W celu osiągnięcia poprawy warunków higieniczno-sanitarnych wydano łącznie 31 decyzji administracyjnych nakazując usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, z czego 12 dotyczyło obiektów w Zamościu.

Na osoby winne zaniedbań w zakresie utrzymania czystości i porządku nałożono łącznie 9 mandatów karnych na kwotę 1200 zł, w tym 3 na sumę 600 zł w placówkach na terenie Zamościa.

1. Placówki dla dzieci wieku przedszkolnego

W roku sprawozdawczym nadzorem objęto 19 przedszkoli samodzielnych, 1 przedszkole funkcjonujące w zespole szkół, 2 punkty przedszkolne, 8 żłobków, 2 kluby dziecięce. Skontrolowano 2 żłobki oraz 3 przedszkola. Nieprawidłowości stwierdzono w 1 żłobku oraz 2 przedszkolach. Podczas kontroli w żłobku stwierdzono brak właściwego stanowiska przechowywania nocników oraz brak orzeczeń lekarskich pracowników o zdolności do wykonywania prac, przy wykonywaniu których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia lub choroby zakaźnej na inne osoby. W dwóch przedszkolach stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły: złego stanu technicznego punktów świetlnych w salach zajęć oraz na korytarzach, złego stanu techniczno-higienicznego ścian i sufitów na korytarzach, niedostosowania urządzeń sanitarnych do zasad ergonomii w pomieszczeniach sanitarnych dla dzieci. W celu poprawy warunków i usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości wydano 6 decyzji administracyjnych, w 3 placówkach postępowanie zostało zakończone, stwierdzone nieprawidłowości zostały usunięte. Stan czystości i porządku kontrolowanych przedszkoli nie budził zastrzeżeń.

Skontrolowano jeden żłobek oraz jedno przedszkole pod kątem przestrzegania rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii oraz wytycznych przeciwepidemicznych GIS dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkole podstawowej i innych form wychowania przedszkolnego oraz instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 wydanych w związku z epidemią SARS-CoV-2. Pouczono dyrektora żłobka o konieczności prawidłowego noszenia osłony ust i nosa, innych nieprawidłowości nie stwierdzono.

2. Placówki nauczania

Na terenie Zamościa nadzorem objęto ogółem 37 szkół (szkoły podstawowe, zespoły szkół, licea, technika, branżowe szkoły I i II stopnia, szkoły policealne). Planowane kontrole sanitarne szkół nie były przeprowadzane z powodu epidemii SARS-COV-2 i czasowym ograniczeniem funkcjonowania jednostek systemu oświaty oraz zawieszeniem zajęć w części placówek. Przeprowadzono 4 kontrole tematyczne szkół (3 szkoły podstawowe, 1 liceum) pod kątem przestrzegania rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii oraz wytycznych MEN, MZ i GIS dla publicznych i niepublicznych szkół i placówek od 1 września 2020 r. wydanych w związku z epidemią SARS-CoV-2, ponadto kontrole sprawdzające wykonanie decyzji PPIS. Nieprawidłowości w zakresie przestrzegania ww. wytycznych nie stwierdzono. W jednej szkole podstawowej stwierdzono niewłaściwy stan sanitarny placówki. Osobę winną zaniedbań ukarano

mandatem karnym, wystawiono decyzję opłatowa. Kontrola sprawdzająca wykazała poprawę stanu sanitarnego. Dwie szkoły (podstawowa oraz liceum) pozyskały nowy budynek dydaktyczny z salą gimnastyczną.

Wydano 4 decyzje administracyjne. W 2 szkołach postępowanie administracyjne zostało zakończone, stwierdzone nieprawidłowości zostały usunięte.

Warunki do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego

Ważnym czynnikiem warunkującym prawidłowy rozwój ucznia jest jego aktywność fizyczna. Stąd istotne znaczenie odgrywają warunki środowiskowe, w których prowadzone są zajęcia wychowania fizycznego. Ze względu na epidemię SARS-CoV-2 szkoły podstawowe nie były kontrolowane. Z kontroli przeprowadzonych w latach ubiegłych wiadomo, że zajęcia niejednokrotnie odbywają się w salach do tego nieprzystosowanych lub uczniowie korzystają z infrastruktury poza obiektem szkoły. Część uczniów szkół podstawowych korzysta z krytej pływalni OSiR w Zamościu, boisk sportowych innych szkół lub stadionu OSiR.

Higiena procesu nauczania i wychowania

W ramach nadzoru bieżącego przeprowadzano ocenę poprawności rozmieszczenia dzieci w odpowiednich meblach, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie normami. Nie oceniano tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych pod kątem zachowania zasad higieny pracy umysłowej ze względu na brak kontroli sanitarnych w szkołach podstawowych.

Ocenę dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii przeprowadzono w 3 przedszkolach, w 15 oddziałach, sprawdzono 339 stanowisk przedszkolaków. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Przy ocenie mebli zwracano uwagę na: dostosowanie parametrów funkcjonalnych mebli do wzrostu dzieci, oznakowanie mebli, odpowiednie zestawienie stolików i krzesełek, stan techniczny mebli oraz posiadanie certyfikatów zgodności.

Nadzór nad niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

Szkoły podstawowe w Zamościu nie były kontrolowane.

W ramach bieżącego nadzoru nad klasopracowniami chemicznymi w szkołach kontroluje się:

- posiadanie aktualnego spisu niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin,
- posiadanie kart charakterystyki dla niebezpiecznych substancji i ich mieszanin,
- sposób oraz miejsce przechowywania odczynników chemicznych,
- posiadanie instrukcji bhp w pracowniach i klasopracowniach,
- zapewnienie odpowiedniej ilości środków do udzielenia I-ej pomocy w razie wypadku,
- zainstalowanie zlewów z bieżącą wodą w pomieszczeniach, w których występuje niebezpieczeństwo oblania się środkami żrącymi

W ostatnim okresie szkoły pozyskały nowe odczynniki chemiczne razem z kartami charakterystyki. Dyrektorzy szkół dokonali analizy stanu przechowywanych odczynników chemicznych, przeterminowane odczynniki zostały oddane bądź wydzielone i przeznaczone do utylizacji. Przeterminowane odczynniki chemiczne zgodnie z przepisami zaliczane są do odpadów niebezpiecznych i powinny być zagospodarowane zgodnie z przepisami ustawy o odpadach.

3. Placówki opiekuńcze i wychowania pozaszkolnego

W ewidencji Stacji znajdowało się ogółem 30 placówek opiekuńczych i wychowania pozaszkolnego, tj. 1 ośrodek rehabilitacyjno-edukacyjno-wychowawczy i 2 filie ośrodka, 4 warsztaty terapii zajęciowej, osiedlowy dom kultury, młodzieżowy dom kultury, 9 placówek wsparcia dziennego, szkoła muzyczna, centrum edukacji, 2 poradnie psychologiczno-pedagogiczne, sala zabaw, ośrodek OHP (warsztaty szkolne i internat), specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, 2 bursy międzyszkolne, dom dziecka, pogotowie opiekuńcze, szkolne schronisko młodzieżowe (sezonowe). Ze względu na epidemię SARS-CoV-

2 skontrolowano tylko ośrodek OHP (warsztaty szkolne i internat). W internacie ośrodka OHP stwierdzono: zły stan techniczno-higieniczny ścian i sufitów w świetlicy, siłowni, kuchni, pokojach mieszkalnych, pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych, niesprawną wentylację mechaniczną w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych, zły stan techniczno-sanitarny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, siłowni, podłóg, mebli i sprzętu w pokojach mieszkalnych, niesprawne punkty świetlne, brak orzeczeń lekarskich pracowników o zdolności do wykonywania prac, przy wykonywaniu których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia lub choroby zakaźnej na inne osoby. Ponadto stwierdzono zły stan sanitarno-higieniczny placówki. Osobę winną zaniedbań ukarano mandatem karnym. Kontrola sprawdzająca internat wykazała poprawę stanu sanitarno-higienicznego placówki. W warsztatach ośrodka OHP stwierdzono: zły stan techniczno-higieniczny ścian i sufitów, brak zabezpieczenia szyb przed zbitciem w oknach w pracowni mechaniki, zły stan sanitarno-techniczny podłóg w pracowniach, kabin natryskowych, wyposażenia, niesprawną wentylację na hali, kabinie natryskowej. Ponadto stwierdzono zły stan sanitarno-higieniczny placówki. Osobę winną zaniedbań ukarano mandatem karnym. Wydano stosowne zalecenia.

4. Szkoły wyższe

Pod nadzorem Stacji znajdowały się 3 szkoły wyższe (1 publiczna i 2 niepubliczne) oraz 1 dom studenta. Zaplanowano kontrolę jednej uczelni wyższej oraz domu studenta. Ze względu na epidemię SARS-CoV-2 skontrolowano tylko dom studenta, w którym stwierdzono: zły stan techniczno-higieniczny podłóg, brak wentylacji w jednym pokoju mieszkalnym, brak wentylacji mechanicznej w części kabin ustępowych, zły stan sanitarno-techniczny ścian i sufitów w kuchni, korytarzu, pokojach mieszkalnych, klatce schodowej, zły stan sanitarno-techniczny drzwi w podpiwniczeniu, w pomieszczeniu sanitarno-higienicznym, zły stan sanitarno-techniczny palarni, pralni, schodów prowadzących do kuchni, glazury w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych. Zalecenia ujęto w decyzji administracyjnej. Kontrola pod kątem oceny zgodności z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii oraz środowiskowych wytycznych dotyczących działalności uczelni w roku akademickim 2020/2021 w związku ze stanem epidemii nie wykazała nieprawidłowości.

5. Wypoczynek dzieci i młodzieży

Na terenie Zamościa funkcjonowało 19 placówek zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży, w tym 7 w formach wyjazdowych i 12 w miejscu zamieszkania. Wypoczynek w miejscu zamieszkania organizowany był na bazie placówki wsparcia dziennego, szkół podstawowych i pensjonatu, a w formie wyjazdowej uczestnicy przebywali w obiektach hotelowych lub w obiektach używanych okazjonalnie na wypoczynek (bursa, internat). Skontrolowano 1 placówkę pod kątem przygotowania do organizacji wypoczynku letniego dzieci i młodzieży. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

Przeprowadzono łącznie 11 kontroli wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży. Nieprawidłowości stwierdzono na 3 turnusach, tj. na 2 nie zapewniono właściwych warunków sanitarno-higienicznych (zły stan techniczny podłogi na sali gimnastycznej, zły stan sanitarno-techniczny drzwi w pomieszczeniach sanitarnych, brudne sufity i ściany w części pokoi mieszkalnych, zły stan techniczny części wyposażenia pokoi mieszkalnych i wykładziny podłogowej), na 1 turnusie część zatrudnionych osób nie posiadała orzeczeń lekarskich pracowników o zdolności do wykonywania prac przy wykonywaniu których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia lub choroby zakaźnej na inne osoby. Na organizatorów wypoczynku wystawione zostały decyzje płatnicze, wystosowano pisma dotyczące stwierdzonych nieprawidłowości, zalecenia ujęto w protokołach. Na wszystkich turnusach organizatorzy wypoczynku letniego zastosowali się do wszystkich „Wytycznych MEN, GIS i MZ dla organizatorów wypoczynku dzieci i młodzieży w 2020 r.” wydanych w związku z epidemią SARS-CoV-2.

IV. Działalność w zakresie higieny pracy

Przedmiotem działalności pionu higieny pracy Stacji jest nadzór nad zakładami pracy w zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące warunków zdrowotnych środowiska pracy, a zwłaszcza zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych

chorób związanych z warunkami pracy, przestrzegania przepisów o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, prekursorach narkotyków kategorii 2 i 3, produktach biobójczych i substancjach czynnych oraz prowadzenie postępowań w sprawach chorób zawodowych. Ponadto prowadzony jest nadzór nad przestrzeganiem zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

W 2020 r. w ewidencji Sekcji higieny pracy zarejestrowano 872 zakłady pracy zlokalizowane na terenie działania PPIS w Zamościu zatrudniające ogółem 21602 pracowników (w tym 486 zakładów zlokalizowanych w Zamościu zatrudniających 11486 osób).

Ogółem w nadzorowanych zakładach przeprowadzono 116 kontroli, w tym 65 w obiektach zlokalizowanych w Zamościu. Wydano łącznie 20 decyzji administracyjnych, w tym 6 dotyczyły zakładów zlokalizowanych w Zamościu.

Uchybienia dotyczyły najczęściej:

- terminowości wykonywania badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (hałasu, drgań, pyłów, czynników chemicznych),
- prowadzenia dokumentacji badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy (rejestrów czynników szkodliwych, kart badań i pomiarów),
- zatrudnienia pracowników w warunkach przekroczenia na stanowiskach pracy najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów,
- zatrudnienia pracowników w warunkach przekroczenia na stanowiskach pracy najwyższego dopuszczalnego natężenia drgań mechanicznych o działaniu miejscowym,
- braku aktualnych orzeczeń lekarskich z badań profilaktycznych,
- braku lub niepełnej oceny ryzyka zawodowego,
- braku przy apteczkach instrukcji i wykazu osób przeszkolonych, wyznaczonych do udzielania pierwszej pomocy,
- braku wymaganych rejestrów prac i pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników rakotwórczych lub biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy zagrożenia,
- braku aktualnych kart charakterystyk i spisu stosowanych substancji i mieszanin chemicznych,
- braku wentylacji w toalecie przeznaczonej dla pracowników,
- niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń pracy oraz socjalnych dla pracowników.
- Wśród wydanych decyzji 2 dotyczyły:
- podjęcia środków zaradczych w celu zapewnienia bezpiecznych warunków pracy zatrudnionym w zakładzie kolejowym zajmującym się transportem i przeładunkiem materiałów sypkich, gdzie stwierdzono ponadnormatywne wartości stężenia pyłów,
- zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy w zakresie poziomu ekspozycji na drgania działające na organizm człowieka przez kończyny górne odniesionego do 8- godzinnego dobowego wymiaru czasu pracy w zakładzie sektora gospodarki ściekami i odpadami, gdzie stwierdzono ponadnormatywne natężenia drgań mechanicznych o działaniu miejscowym.

W związku z naruszeniem wymagań higienicznych i zdrowotnych stwierdzanych podczas bieżących kontroli oraz w wyniku analizy badań i pomiarów przeprowadzonych w ramach nadzoru, wydano **15 decyzji płatniczych**, 5 dotyczyło zakładów zlokalizowanych w Zamościu.

Mając na uwadze sytuację epidemiologiczną spowodowaną wirusem SARS CoV-2 nie wszystkie zalecenia z decyzji udało się wykonać/sprawdzić w nakazanym terminie z powodu m.in. przestoju zakładów, zakazów wstępu do obiektu, również z uwagi na fakt iż bieżąca działalność sekcji zesłała na dalszy plan w związku z koniecznością pracy przy zapobieganiu rozprzestrzeniania się koronawirusa.

Część decyzji została sprawdzona zdalnie (przesłano wymagane dokumenty), natomiast pozostałe zostaną sprawdzone niezwłocznie jak tylko pozwoli na to sytuacja epidemiologiczna .

1. Zakres nadzoru

W ramach nadzoru bieżącego prowadzono kontrole sanitarne w zakresie **warunków zdrowotnych środowiska pracy**. Dotyczyły one szczególnie zagadnień związanych z zagrożeniami zdrowotnymi w środowisku pracy i przestrzeganiem przez pracodawców wymogów prawa w tym obszarze. Sprawdzano znajomość i przestrzeganie przepisów bhp w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, zapewnienia środków ochrony indywidualnej, prowadzenia niezbędnej dokumentacji, w tym dotyczącej oceny ryzyka zawodowego, realizację profilaktycznych badań lekarskich pracowników oraz zaleceń wydanych przez lekarza sprawującego opiekę profilaktyczną.

2. Narażenia na czynniki szkodliwe występujące w środowisku pracy

W warunkach **przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych** dla zdrowia w nadzorowanych zakładach pracowało ogółem **945** pracowników.

Byli to:

- pracownicy narażeni na **ponadnormatywny hałas (870 osób z tego 33 w Zamościu)** zatrudnieni przy obróbce drewna, produkcji mebli (w 1 zakładzie),
- pracownicy zatrudnieni w warunkach przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia **pyłów - 69** osób, z tego w zakładzie kolejowym (w powiecie zamojskim) zajmującym się transportem i przeładunkiem materiałów sypkich **33** osoby oraz **36** osób w zakładzie zajmującym się przerobem ziarna (w Zamościu),
- pracownicy zatrudnieni w przekroczeniu wartości dopuszczalnej w odniesieniu **do drgań miejscowych - narażonych 6 pracowników** (w 1 zakładzie sektora gospodarki ściekami i odpadami w powiecie zamojskim).

W przypadku zatrudniania w warunkach **przekroczenia NDN hałasu**, przy braku możliwości ograniczenia narażenia na ten czynnik od pracodawców egzekwowano sporządzenie i wprowadzenie w życie programu działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia na hałas, a także udostępnienia pracownikom środków ochrony indywidualnej słuchu o odpowiednim tłumieniu oraz nadzorowanie prawidłowego ich stosowania.

W 2020 r. skontrolowano ogółem **47 zakładów pracy** w których występuje narażenie na **szkodliwe czynniki biologiczne (narażonych ogółem 1124 pracowników w tym 492 zatrudnionych w zakładach zlokalizowanych w Zamościu)** . Narażenie na te czynniki dotyczy głównie pracowników podmiotów leczniczych, zakładów produkujących żywność, obiektów infrastruktury turystycznej, zakładów gospodarki odpadami, lokali gastronomicznych, jednostek organizacyjnych systemu oświaty oraz usługowych zakładów kosmetycznych i fryzjerskich. Podczas przeprowadzanych kontroli egzekwowano przestrzeganie wymogów prawa oraz prowadzono poradnictwo w tym zakresie.

W kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi **o działaniu rakotwórczym lub mutagennym** w środowisku pracy **pracowały** ogółem **844** osoby, w tym **576** w Zamościu. Byli to głównie pracownicy podmiotów leczniczych pracujący w narażeniu na promieniowanie jonizujące, substancje chemiczne zawarte w lekach cytostatycznych, pracownicy zakładów drzewnych (narażenie na pyły drewna), pracownicy kotłowni narażeni na wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne zawarte w sadzy węglowej, pracownicy narażeni na pyły azbestu oraz pracownicy laboratoriów analitycznych stosujący podczas prowadzonych analiz chemicznych substancje i mieszaniny chemiczne klasyfikowane jako rakotwórcze.

W 2020 r. skontrolowano **ogółem 7** podmiotów leczniczych zatrudniających **473 pracowników (w tym 6 zakładów z miasta Zamość -465 pracowników)**.

3. Choroby zawodowe

Podczas sprawowanego nadzoru egzekwowano spełnienie obowiązków pracodawców dotyczących zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy w celu ochrony zdrowia i życia pracowników, w szczególności w celu zapobiegania **chorobom zawodowym**, które mogą być wywołane czynnikami występującymi w środowisku pracy lub sposobem wykonywania pracy.

W 2020 roku prowadzono **24 postępowania w sprawach chorób zawodowych**, które dotyczyły między innymi:

- chorób zakaźnych wywołanych czynnikami biologicznymi (boreliozy),
- chorób narządu głosu wywołanych nadmiernym wysiłkiem głosowym (u nauczycieli).

W ramach prowadzonych postępowań wydano:

- **7 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej** (6 decyzji dot. boreliozy u rolników, leśnika i pilarza i 1 decyzja dot. choroby narządu głosu wywołanej nadmiernym wysiłkiem głosowym u nauczycielki);
- **3 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej** (1 dot. astmy oskrzelowej u pracownika stacji benzynowej, 2 dot. boreliozy u rolników).
- **1 decyzję o umorzeniu postępowania** w sprawie stwierdzenia lub braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej – przewlekłej choroby narządu głosu spowodowanej nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym co najmniej 15 lat u nauczycielki, z uwagi na bezprzedmiotowość dalszego postępowania w sprawie, w związku z pismem WOMP informującym o odstąpieniu od dalszego prowadzenia postępowania w kierunku rozpoznania choroby zawodowej, gdyż pomimo prośby pacjentka nie dostarczyła do Poradni Chorób Zawodowych WOMP w Lublinie wymaganej dokumentacji leczniczej.

Wszystkie wydane decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej dotyczyły pracowników zatrudnionych w powiecie zamojskim.

W 2020 r. **nie stwierdzono chorób zawodowych u pracowników zatrudnionych w zakładach zlokalizowanych w Zamościu**, podobnie jak w roku 2018 i 2019.

4. Środki zastępcze

W 2020 r. **odnotowano jeden przypadek zatrucia środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną u osoby z powiatu zamojskiego**. Zgłoszenie wpłynęło z Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Psychiatrycznego w Radecznicy. W 2019 r. **nie odnotowano żadnych przypadków zatruc bądź zgonów** spowodowanych środkami zastępczymi.

W przedmiocie **przestrzegania przepisów odnośnie prowadzenia** przez przedsiębiorców działalności w zakresie wytwarzania, przetwarzania, przerabiania, przywozu, wywozu, wewnątrzspółnotowej dostawy lub wewnątrzspółnotowego nabycia oraz wprowadzania do obrotu nowej substancji psychoaktywnej nie prowadzono żadnych działań.

5. Działalność profilaktyczna

W ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy prowadzona była przez pracowników Sekcji HP akcja uświadamiająca pracodawców o korzyściach wynikających z **organizowania bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz właściwej opieki profilaktycznej**.

Podczas kontroli w zakładach branży przetwórstwa mięsnego **informowano o kampanii prewencyjno-kontrolnej pt. „Dobry przepis na bezpieczeństwo”**, której inicjatorem jest Główny Inspektor Pracy, której celem było ograniczenie zagrożeń wypadkowych i zdrowotnych w zakładach zajmujących się przetwórstwem mięsa poprzez zapewnienie przestrzegania przepisów prawa pracy, w szczególności bezpieczeństwa i higieny pracy oraz umożliwienia pracodawcom dostosowania zakładów pracy do obowiązującego prawa w drodze udziału w programie prewencji. Główną grupą

docelową kampanii byli pracodawcy, właściciele firm oraz pracownicy służb bhp zakładów zajmujących się przetwórstwem mięsa. Dodatkową grupą docelową byli pracownicy zatrudnieni w zakładach ww. branży.

W podmiotach leczniczych zwracano uwagę na działania pracodawców w kierunku **szczepień przeciwko grypie**.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego nad zakładami pracy w nadzorowanych obiektach zwracano uwagę na realizację obowiązków ustawy o **ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, z uwzględnieniem nowych przepisów dot. e-papierosów**.

W miesiącu marcu przekazywano wytyczne dla placówek handlowych i usługowych w związku z rozprzestrzenianiem się koronawirusa w postaci prezentacji oraz „Praktycznego poradnika: Pracownik i przedsiębiorstwa w obliczu koronawirusa” informacje te opublikowane zostały przez Ministerstwo Rodziny, pracy i Polityki Społecznej.

V. Działalność w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

1. Zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego obejmowały:

- 1) uzgadnianie projektów planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin, zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- 2) uzgadnianie i opiniowanie w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 3) wydawanie opinii w zakresie ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko;
- 4) uzgadnianie projektów budowlanych pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów;
- 5) uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych i środków komunikacji lądowej, w tym także środków transportu do przewozu zwłok i szczątków ludzkich oraz przewozów w czasie ceremonii pogrzebowych;
- 6) opiniowanie wynikające z przepisów szczególnych, innych działalności, pod względem spełnienia wymagań bezpieczeństwa i higieny takich jak: szkoły, żłobki, pomieszczenia rewalidacyjno-wychowawcze oraz edukacyjne, apteki i sklepy zielarsko-medyczne, pomieszczenia magazynowe przeznaczone do przechowywania materiałów wybuchowych, broni, amunicji i wyrobów o podobnym przeznaczeniu.

2. W 2020 r. realizacja w/w zadań na terenie Miasta Zamość w ujęciu liczbowym była następująca:

Lp.	Działania sekcji ZNS	Ilość
1.	Liczba wszystkich przeprowadzonych czynności (ogłędzin, kontroli, ocen pod względem spełnienia warunków higieniczno-sanitarnych) na obszarze miasta	50
2.	Liczba kontroli w trybie art. 56 Prawa budowlanego dotyczących uczestniczenia w dopuszczeniu do użytkowania obiektów i urządzeń budowlanych	35

3.	Liczba kontroli, po których zostały wydane opinie lub decyzje o spełnieniu wymagań higienicznych i zdrowotnych	15
4.	Liczba wydanych opinii dotyczących ocen oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, w tym:	10
4.1	opinie co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko	10
4.2	uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	-
5.	Liczba zajętych stanowisk dotyczących projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	5
6.	Liczba zajętych stanowisk dotyczących strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym dotyczących:	25
6.1	zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko	5
7.	Liczba wydanych uzgodnień dokumentacji projektowej	9
8.	Kontrola obiektu w trakcie budowy	-

VI. Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia

Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Zamościu koordynowała, nadzorowała oraz realizowała następujące programy edukacyjne i akcje zdrowotne:

- **Program „Trzymaj Formę!”** – zapobieganie otyłości i nadwadze poprzez promowanie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej
- **Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”**
- **Program „Skąd się biorą produkty ekologiczne”**
- **Program antytytoniowy „Bieg po zdrowie”**
- **Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”** – profilaktyka uzależnień
- **Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”**- profilaktyka raka szyjki macicy
- **Program „Podstępne WZW”** – profilaktyka wirusowego zapalenia wątroby
- **Program „Znamię! Znam je?”** – profilaktyka czerniaka
- **Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS**
- **Akcję Bezpieczny i Zdrowy Wypoczynek Zimowy** z uwzględnieniem profilaktyki zagrożeń wypoczynku zimowego

- Akcję Bezpieczny i Zdrowy Wypoczynek Letni z uwzględnieniem profilaktyki zagrożeń wypoczynku letniego
- Akcje dot. profilaktyki zatruc pokarmowych oraz zatruc grzybami
- Akcję dot. profilaktyki grypy
- Akcję - Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach
- Akcja dot. propagowania szczepień ochronnych: Europejski Tydzień Szczepień
- Akcję „Dopalacze - nowe narkotyki”
- Akcję - Światowy Dzień Zdrowia
- Światowy Dzień bez Tytoniu – kampania społeczna
- Światowy Dzień Rzucania Palenia - kampania społeczna
- Akcję dot. profilaktyki wszawicy
- Akcję dot. profilaktyki inwazyjnej choroby meningokokowej
- Akcję dot. profilaktyki chorób odkleszczowych (borelioza, kleszczowe zapalenie mózgu)
- Akcję dot. profilaktyki zakażeń koronawirusem.

Nauczyciele do realizacji poszczególnych programów profilaktycznych przygotowani są poprzez udział w szkoleniach, konferencjach, warsztatach organizowanych przez WSSE w Lublinie i PSSE w Zamościu z udziałem specjalistów. Przy wdrażaniu akcji, dla placówek w nich uczestniczących organizowane są przede wszystkim narady i poradnictwo metodyczne.

W 2020 r. PSSE realizowała następujące przedsięwzięcia:

1. Nadzór nad placówkami systemu oświaty.

W placówkach oświatowych zaplanowano 60 wizytacji oceniających realizację programów prozdrowotnych realizowanych przez placówki przy współpracy z PSSE w Zamościu. W związku z trwającym stanem epidemii i wprowadzeniem nauczania zdalnego/hybrydowego udało się przeprowadzić 20 wizytacji (6 w Zamościu), dokonując 20 ocen programów prozdrowotnych.

Przeprowadzone wizytacje oraz ewaluacja dowodzą, że działania podejmowane przez szkoły w ramach programów prozdrowotnych, a także akcji ogólnopolskich i lokalnych dotyczących zdrowia w okresie trwania epidemii zostały znacząco ograniczone zarówno pod względem ilości, jak również form realizacji. Treści prozdrowotne realizowane były głównie online, co pozwoliło na szersze wykorzystanie stron internetowych, filmów, spotów, prezentacji multimedialnych. Młodzież wykorzystywała zdobytą podczas realizacji programów i akcji wiedzę, co przejawiało się w pomysłowości, różnorodności i oryginalności prac prezentowanych na stronach internetowych szkół oraz prac zgłaszanych do różnego rodzaju konkursów. Aktywność uczniów online na płaszczyźnie promocji zdrowia z pewnością wpłynęła na poszukiwanie nowatorskich rozwiązań, co z kolei przyczyniło się do wzrostu świadomości w kontekście zdrowia własnego i bliskich, a także kształtowania postaw prozdrowotnych.

2. Realizacja programów prozdrowotnych w placówkach organizacyjnych systemu oświaty.

W szkołach, na różnych poziomach kształcenia realizowane były następujące programy edukacyjne nadzorowane przez Stację:

Program „Trzymaj Formę!” (XIV edycja) – skierowany jest do uczniów szkół podstawowych (klas V-VIII) oraz rodziców i opiekunów. Jego celem jest zwiększenie świadomości dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie. Program został wdrożony poprzez szkolenie, w którym uczestniczyło 37 koordynatorów szkolnych, dla nieobecnych zorganizowano narady (6) w szkołach, połączone z przekazaniem materiałów edukacyjnych. Program realizowały 43* szkoły (11 z Zamościa), działaniem objęto 3909* uczniów oraz 3050* rodziców. W ramach programu rozpropagowano wśród 72* szkół informację o „Konkursie wiedzy o zdrowym stylu życia” organizowanym przez GIS, skierowanym do uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych, także tych nie realizujących programu. Do udziału w konkursie zgłosiło się 11 szkół, po weryfikacji zakwalifikowanych zostało 7. W związku z trwającą epidemią, 19.05.2021 r. odwołano IX edycję Konkursu.

Program „Czyste powietrze wokół nas” (XII edycja) jest programem przedszkolnej edukacji antytytoniowej adresowanym do dzieci 5 i 6 letnich. Jego celem jest ochrona dzieci przed biernym paleniem. Program umożliwia wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie

w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy. Ponadto przyczynia się do poszerzenia wiedzy w zakresie szkodliwości palenia oraz zwiększenia świadomości rodziców na temat znaczenia środowiska wolnego od dymu tytoniowego w rozwoju zdrowotnym dzieci i kształtowania ich postaw prozdrowotnych. Do programu przystąpiły 62 placówki (z Zamościa: 15 przedszkoli, 1 szkoła podstawowa). Koordynatorzy przedszkolni i szkolni zostali przygotowani do realizacji programu poprzez szkolenie podsumowujące poprzednią i wdrażającą kolejną edycję programu oraz 6 narad zorganizowanych dla osób nieobecnych na szkoleniu. Łącznie działaniem objęto 1614* dzieci oraz 1167* rodziców. Program jest dobrze oceniany i pozytywnie odbierany zarówno przez nauczycieli, jak i rodziców. Cieszy się również dużym zainteresowaniem dzieci, które chętnie i aktywnie uczestniczą we wszystkich zajęciach, z dużym zaangażowaniem wykonują zadania i czynności wynikające z treści programu oraz łatwo przyswajają informacje.

Program „Skąd się biorą produkty ekologiczne” (pilotaż) – skierowany jest do dzieci uczęszczających do przedszkoli w wieku 5-6 lat, a także do ich rodziców i opiekunów. Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Do pilotażowej edycji programu przystąpiło 17 placówek (13 przedszkoli z Zamościa). Koordynatorzy przedszkolni i szkolni (15) zostali przygotowani do realizacji programu poprzez szkolenie zorganizowane przez WSSE w Lublinie wdrażającą pilotażową edycję programu. Dla koordynatorów nieobecnych na szkoleniu w WSSE zorganizowano 2 narady wdrażające w placówkach. Łącznie działaniem objęto 585* dzieci oraz 543* rodziców. Jak wynika z rozmów z dyrektorami placówek, z koordynatorami przedszkolnymi i szkolnymi oraz z informacji uzyskanych od rodziców – program zrealizowano z dużym zaangażowaniem dzieci oraz nauczycieli, a zamierzone cele w większości zostały osiągnięte. Dyrektorzy placówek oraz koordynatorzy szkolni/przedszkolni zgodnie podkreślają, jak istotne jest wprowadzenie edukacji ekologicznej związanej z żywnością. Proponowane przez organizatora formy wzbudziły ciekawość dzieci i uatrakcyjniły sposób zdobywania nowej wiedzy.

Program „Bieg po zdrowie” (IV edycja) to program antytytoniowej edukacji zdrowotnej skierowany do uczniów klas IV szkoły podstawowej, ich rodziców i opiekunów. Jego celem jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i używania e-papierosów. Do IV edycji programu przystąpiło 30 szkół podstawowych (6 z Zamościa). Koordynatorzy szkolni zostali przygotowani do realizacji programu poprzez szkolenie połączone z przekazaniem materiałów edukacyjnych oraz 5 narad zorganizowanych dla koordynatorów nieobecnych na szkoleniu. Działaniem objęto łącznie 467* uczniów i 526* rodziców. Program cieszył się dużym zainteresowaniem oraz został pozytywnie przyjęty przez uczniów i rodziców. Koordynatorzy szkolni uważają, że program wniósł wiele pozytywnych efektów, a treści w nim zawarte są niezwykle ważne dla całokształtu rozwoju dziecka.

Program „ARS, czyli jak dbać o miłość?” (VII edycja). Realizacja programu ma na celu ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie. Zaletą programu jest ujęcie tematu przeciwdziałania uzależnieniom z perspektywy budowania i rozwoju miłości, co przyczynia się do większego zainteresowania tematyką i lepszego odbioru treści. VII edycję programu, realizowało 6 szkół ponadpodstawowych (8 profili), w tym 4 szkoły/ 5 profili w Zamościu. Działaniem objęto łącznie 274* uczniów oraz 52* rodziców. Koordynatorzy szkolni (9) zostali przygotowani do realizacji programu poprzez szkolenie, 4 koordynatorów nieobecnych na szkoleniu - poprzez narady w placówkach. W ramach programu nagłośniono ogólnopolski konkurs na film krótkometrażowy pod hasłem „Szkoła wolna od używek” organizowany przez GIS – wystosowano pismo informujące (wraz z regulaminem) i zachęcające do wzięcia udziału w konkursie do 24 szkół ponadpodstawowych. Zamieszczono również „Zaproszenie GIS” na stronie BIP PSSE oraz przesłano je do 24 szkół (20 w Zamościu). W opinii nauczycieli program jest doskonale przygotowany pod względem merytorycznym, bogaty w bazę multimedialną i pomoce oraz powinien być realizowany w szkołach. Uczniowie chętnie oraz w sposób aktywny uczestniczyli w zajęciach, które uznali za ciekawe, gdyż wniosły dużo nowych informacji do posiadanej przez nich wiedzy.

Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok” (X edycja). Celem programu jest zwiększenie poziomu wiedzy na temat raka szyjki macicy, dostępnych metod profilaktyki pierwotnej i wtórnej oraz motywowanie do regularnych badań profilaktycznych. Program adresowany jest do uczniów klas I szkół

ponadpodstawowych, rodziców i nauczycieli. X edycję programu realizowało 20 zespołów szkół ponadpodstawowych w tym 16 szkół z Zamościa. Programem objęto łącznie 1397* osób (820 uczniów klas I, 410 rodziców, 97 nauczycieli, 70 innych odbiorców: uczniowie klas II, III). Program cieszy się dużym zainteresowaniem młodzieży. Zajęcia są oceniane jako ciekawe, a poruszana tematyka jako bardzo ważna i przydatna.

Programy „Podstępne WZW” oraz „Znamie! Znam je?” (III edycja) - to programy edukacyjne skierowane do uczniów szkół ponadpodstawowych. Celem programu „Podstępne WZW” jest upowszechnienie wśród młodzieży wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu B i C, zaś programu „Znamie! Znam je?” - upowszechnienie wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka. III edycję obydwu programów realizowało 13 szkół ponadpodstawowych (12 z Zamościa). Szkolni koordynatorzy programu uczestniczyli w Konferencji wdrażającej III edycję programu zorganizowaną przez WSSE w Lublinie (03.10.2019 r.). Ponadto PSSE 09.01.2020 r. zorganizowała szkolenie wdrażające dla koordynatorów, którzy nie uczestniczyli w Konferencji. Program realizowano w oparciu o dostarczone materiały edukacyjne (scenariusze zajęć, prezentacje multimedialne, spoty i filmy edukacyjne, karty pracy, plakaty, ulotki). W programie „Podstępne WZW” uczestniczyło 1043* uczniów oraz 938* rodziców, zaś w programie „Znamie! Znam je?” – 1323* uczniów i 1319* rodziców. Programy zostały dobrze ocenione przez młodzież, która uznała treści przedstawione w obydwu programach za ważne i interesujące.

3. Realizacja edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia wśród ogółu społeczeństwa.

Problematyka edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia wśród społeczeństwa realizowana była m.in. poprzez:

Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS realizowano w ramach Międzynarodowego Dnia Pamięci o Zmarłych na AIDS, Światowego Dnia AIDS oraz zimowego i letniego wypoczynku. Działania skierowane były do młodzieży oraz osób dorosłych. Formy działania w ramach programu to: nagłośnienie akcji MDzPoZ na AIDS oraz ŚD AIDS poprzez Regionalny Portal Informacyjny ezamosc.pl; zamieszczanie informacji na stronie bip PSSE; porady i dystrybucja materiałów; ekspozycje wizualne w PSSE oraz w placówkach zimowego i letniego wypoczynku. Działaniem objęto łącznie 2406* osób w 38 placówkach (12 w Zamościu). Rozdysponowano łącznie 60* sztuk materiałów informacyjno - edukacyjnych.

Światowy Dzień bez Tytoniu. Interwencja prowadzona była w okresie od 27 maja do 4 czerwca 2020 r. Obchody nagłośniono poprzez: opracowanie Komunikatu PPIS w Zamościu informującego o Światowym Dniu bez Tytoniu oraz zachęcającego placówki do podjęcia działań. Komunikat przesłano do 136 placówek oraz zamieszczono na stronie bip PSSE. Nawiązano współpracę z redaktorem naczelnym Regionalnego Portalu Informacyjnego ezamosc.pl w celu nagłośnienia obchodów ŚDbT 2020 – redaktorowi przesłano pocztą e-mail Komunikatu PPIS w Zamościu wraz z materiałami informacyjnymi celem stworzenia artykułu oraz zamieszczenia go na portalu ezamosc.pl (skorzystało 500 osób). Wykonano ekspozycję wizualną w korytarzu PSSE w Zamościu pod hasłem „Światowy Dzień bez Tytoniu–31 maja 2020 r.”. W ramach obchodów ŚDbT łącznie działaniem objęto 817* osób w 138 placówkach (szkoły podstawowe, ponadpodstawowe, podmioty lecznicze, szpitale), w tym w Zamościu w 54 placówkach.

Akcję Światowy Dzień Rzucania Palenia. Działania prowadzono w listopadzie. Opracowano Komunikat PPIS dot. ŚDRzP i przesłano pocztą e-mail wraz z materiałami informacyjno-edukacyjnymi do 24 szkół ponadpodstawowych (20 w Zamościu) oraz 3 uczelni wyższych w Zamościu. Na stronie bip PSSE w Zamościu zamieszczono Komunikat PPIS zachęcający do włączenia się w obchody. Naczelnemu Redaktorowi Regionalnego Portalu Informacyjnego ezamosc.pl w celu nagłośnienia obchodów ŚDRzP 2020 przesłano Komunikatu PPIS w Zamościu wraz z materiałami informacyjnymi celem zamieszczenia ich na portalu ezamosc.pl (skorzystało 500 osób). W ramach obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia działaniem objęto łącznie 728* osób w 30 placówkach (25 w Zamościu). Rozdysponowano w formie elektronicznej 756* szt. materiałów informacyjno – edukacyjnych.

Monitoring w zakresie przestrzegania zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

W 2020 r. pracownicy PSSE przeprowadzili 510* kontroli obiektów. Wszystkie obiekty były prawidłowo

oznakowane znakami informującymi o zakazie palenia papierosów tradycyjnych i e-papierosów, we wszystkich przestrzegano zakazu palenia (decyzji administracyjnych oraz mandatów karnych nie nałożono).

Akcję - Bezpieczny i Zdrowy Wypoczynek Zimowy. W ramach ferii zimowych na terenie działania PSSE zorganizowanych było 6 form wypoczynku zimowego dla dzieci i młodzieży (3 w Zamościu). Na potrzeby akcji opracowano Komunikat PPIS pt. „Akcja Bezpieczny i Zdrowy Wypoczynek Zimowy 2020 r.”, przypominający organizatorom wypoczynku o konieczności zapewnienia bezpiecznych i zdrowych ferii oraz uwzględniający tematykę przewodnią akcji. Komunikat przekazano organizatorom wypoczynku oraz zamieszczono na stronie bip PSSE wraz z ulotką „Bezpieczny i zdrowy wypoczynek zimowy 2020”. Każdemu organizatorowi wypoczynku udzielono porady metodycznej oraz przekazano pakiet ulotek dotyczących bezpiecznego wypoczynku, z zaleceniem objęcia edukacją uczestników. W budynku PSSE wykonano ekspozycję wizualną dot. bezpiecznych ferii zimowych. Ponadto wysłano e-maile do dyrektorów szkół podstawowych z Komunikatem PPIS i ulotką „Bezpieczne ferie zimowe”. Łącznie w ramach akcji działaniem objęto 6 placówek wypoczynku zimowego (3 w Zamościu). Rozdysponowano łącznie 108* szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych w formie papierowej oraz 126* sztuk w formie elektronicznej.

Akcję - Bezpieczny i Zdrowy Wypoczynek Letni. Działania realizowano w miesiącach czerwiec – sierpień. Do każdego organizatora wypoczynku letniego wystosowano Komunikat PPIS informujący o konieczności zapewnienia bezpiecznego i zdrowego wypoczynku dzieciom i młodzieży oraz uświadomienia i przybliżenia istniejących podczas wakacji zagrożeń. Podczas pobytu w placówkach wypoczynku kadrze udzielono porad metodycznych i przekazano 25 kompletów z materiałami edukacyjnymi na temat bezpiecznego wypoczynku, zobowiązując do zapoznania z materiałami wszystkich uczestników oraz wykonania ekspozycji wizualnych. Na stronie bip PSSE zamieszczono 19 ulotek dot. zagrożeń wakacyjnych oraz Komunikat PPIS. W budynku PSSE wykonano 5 tematycznych ekspozycji wizualnych. Ponadto na stronie bip PSSE zamieszczono informację zachęcającą dzieci i młodzież do udziału w konkursie fotograficznym ph. „Aktywne Wakacje” organizowanym przez GIS. Łącznie rozdysponowano 834* sztuki materiałów informacyjno-edukacyjnych do 25 placówek o następującej tematyce: dopalacze – nowe narkotyki, profilaktyka uzależnień (tytoń, alkohol), bezpieczeństwo dzieci i młodzieży, promowanie zdrowego stylu życia (zdrowe odżywianie, aktywność ruchowa), przestrzeganie zasad higieny, wszawica, świerzby, choroby wywołane przez kleszcze, bąblowica, ukąszenia przez żmije, bezpieczeństwo podczas upałów, unikanie nadmiernej ekspozycji na słońce, profilaktyka zatruc pokarmowych, zatrucia grzybami, HIV/AIDS, poparzenia Barszczem Sosnowskiego, szkodliwe promieniowanie telefoniczne i uzależnienia od telefonu komórkowego, ulotki-instruktaże prawidłowego zachowania się w związku z trwającą epidemią Covid-19, które pełniły istotną rolę w zapobieganiu zakażeniom wirusem SARS-CoV-2. Działania w ramach akcji letniej prowadzono w 25 placówkach (7 w Zamościu) obejmując 1583* .

Akcje dot. profilaktyki zatruc pokarmowych oraz zatruc grzybami:

Akcję dot. profilaktyki zatruc pokarmowych prowadzono przede wszystkim w miesiącach styczeń oraz czerwiec - sierpień. W placówkach wypoczynku zimowego i letniego udzielono 36 porad z przekazaniem materiałów edukacyjnych, zaleceniem wyeksponowania i zapoznania uczestników. Łącznie działaniem objęto 1404* osoby w 36 placówkach (10 w Zamościu), rozdysponowano 61* szt. materiałów informacyjno-edukacyjnych.

Akcję dot. profilaktyki zatruc grzybami prowadzono w okresie sezonu grzybowego. W miesiącu VI udzielono wywiadu dla Radia Lublin na temat bezpiecznego grzybobrania, który emitowano kilkakrotnie w sezonie grzybowym. W dni robocze, w godzinach pracy PSSE zorganizowano dyżur grzyboznawcy, w ramach którego udzielono 34 porady grzybowe połączone z oceną grzybów świeżych, dziko rosnących, przyniesionych przez zbieraczy oraz przeprowadzono rozmowy z pokazem zdjęć z atlasu grzybów. W PSSE wykonano 3 ekspozycje wizualne „Muchomor sromotnikowy”, „Grzyby jadalne i trujące” oraz „Zasady bezpiecznego grzybobrania” z fotografiami i opisem gatunków, wzorem atestu, wykazem grzybów dopuszczonych do obrotu oraz zasadami grzybobrania. W ramach letniego wypoczynku przeprowadzono 25* rozmów z przekazaniem ulotek na temat bezpiecznego grzybobrania do

25 placówek wypoczynku letniego (7 w Zamościu) z zaleceniem zapoznania uczestników oraz wyeksponowania. W miesiącu październiku nagłośniono konkurs fotograficzny „Grzyby – skarby natury” organizowany przez WSSE w Lublinie – na stronie bip PSSE ukazał się Komunikat PPIS w Zamościu z plakatem i dokumentacją konkursu oraz ulotka „Zatrucia grzybami”, a pismo PPIS wraz z regulaminem konkursu przesłano do 23 szkół ponadpodstawowych (19 w Zamościu). Na 53 prace konkursowe, które wpłynęły do WSSE w Lublinie, 7 to prace uczniów z 3 zamojskich szkół ponadpodstawowych (ZSP nr 3 - 4 prace, I LO-1 praca, II LO-1 praca). Praca uczennicy II Liceum Ogólnokształcącego w Zamościu zdobyła I miejsce. Łącznie w ramach akcji działaniem objęto 1413* osób w 50 placówkach (7 w Zamościu), oraz za pośrednictwem Radia Lublin (120 000 słuchaczy)

Akcję informacyjną dot. profilaktyki grypy. Działania prowadzono w miesiącach styczeń – kwiecień oraz wrzesień. W ramach akcji w budynku PSSE wykonano 2 ekspozycje wizualne, udzielono porad metodycznych organizatorom wypoczynku zimowego, pracownikom podmiotów leczniczych oraz dyrektorom i nauczycielom placówek oświatowych. Rozdysponowano łącznie 1860* szt. materiałów (603 w formie papierowej; 1257 w elektronicznej) z zaleceniem stworzenia ekspozycji wizualnych oraz objęcia edukacją uczniów, rodziców, pacjentów. Łącznie działaniem objęto 10 025* osób (dzieci, młodzież, osoby dorosłe) w 206 placówkach (85 z Zamościa).

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach – obchodzony w dniu 18 listopada. Celem akcji było zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat odpowiedniego stosowania antybiotykoterapii. Na potrzeby akcji opracowano Komunikat PPIS oraz zamieszczono na stronie bip PSSE W ramach działań w budynku PSSE wykonano ekspozycję wizualną oraz wystawę plakatów. Do Regionalnego Portalu Informacyjnego ezamosc.pl przesłano 7 ulotek wraz z informacją o obchodach, w celu nagłośnienia akcji. Działaniem objęto łącznie 1580* osób w 46 placówkach, w tym 44 podmiotów leczniczych i 2 placówki inne (24 w Zamościu), rozdysponowano 360* szt. materiałów edukacyjnych w formie elektronicznej.

Akcję dotyczącą szczepień ochronnych - Europejski Tydzień Szczepień. Na stronie BIP PSSE umieszczono Komunikat PPIS w Zamościu dot. ETSz, założenia kampanii, infografikę (5 ulotek) oraz Komunikat Ministerstwa Zdrowia w sprawie wykonywania szczepień ochronnych w czasie pandemii, pozyskanych od WSSE w Lublinie. Pocztą elektroniczną przesłano je do 47 podmiotów leczniczych (23 w Zamościu). Wykonano ekspozycję wizualną „Europejski Tydzień Szczepień 2020” w korytarzu PSSE. Nawiązano współpracę z redaktorem naczelnym Regionalnego Portalu Informacyjnego ezamosc.pl w celu rozpropagowania ETSz za pomocą artykułu zamieszczonego na portalu. W ramach ETSz, bezpośrednim działaniem objęto 148* osób, za pośrednictwem mediów (BIP, ezamosc.pl) 600* w 48 placówkach, w tym 24 w Zamościu.

Akcję profilaktyczną „Dopalacze – nowe narkotyki”. W ramach podejmowanych działań udzielono 37 porad połączonych z przekazaniem ulotek; przeprowadzono 1 prelekcję z prezentacją multimedialną „Dopalacze, nie dziękuję”, projekcją spotu „Taki z Ciebie moczarny” dla młodzieży szkoły ponadpodstawowej oraz nauczycieli (skorzystało 35 osób); 1 pokaz i ćwiczenia z wykorzystaniem narkogogli (ćwiczyło 35 osób – młodzieży i dorosłych). Wykonano ekspozycję wizualną „Powiedz STOP dopalaczom” w korytarzu PSSE oraz w placówkach wypoczynku zimowego, letniego i w szkole podstawowej – skorzystało 1639 osób (35 uczniów, 1019 dzieci z wypoczynku zimowego i letniego, 140 kadra wypoczynku, 215 dzieci z ferii z innych województw, 30 kadry, 200 pracowników i interesantów PSSE). Rozdysponowano łącznie 69 szt. materiałów tematycznych. Działaniem bezpośrednim objęto 1793* osób (młodzież – 1362, dorośli – 431) z 39 placówek (13 w Zamościu).

Światowy Dzień Zdrowia (7IV). Nagłośniono obchody ŚDZ: przesłano informację o obchodach „Światowego Dnia Zdrowia” do 44 podmiotów leczniczych; umieszczono informację dot. obchodów na stronie bip PSSE Zamość.

Akcję dot. profilaktyki wszawicy. Działania informacyjno-edukacyjne prowadzono w ciągu całego roku, przy współpracy z placówkami zimowego i letniego wypoczynku oraz szkołą podstawową. Przedstawicielom powyższych placówek udzielono porad metodycznych oraz przekazano materiały do wykorzystania w trakcie akcji informacyjno-edukacyjnych w swoich środowiskach. Łącznie działaniem objęto 1657* osób w 38 placówkach (12 w Zamościu) Rozdysponowano 81* szt. materiałów edukacyjnych.

Akcję dot. profilaktyki inwazyjnej choroby meningokokowej. W miesiącach styczeń - luty. podejmowano następujące działania: udzielono 11* porad metodycznych oraz przekazano materiały informacyjne placówkom wypoczynku zimowego dla uczestników zimowego wypoczynku z naszego województwa oraz odbywających ferie zimowe w innym terminie. Łącznie działaniem objęto 521* osób w 11 placówkach (4 w Zamościu). Przekazano łącznie 42* szt. materiałów informacyjnych.

Akcję dot. profilaktyki chorób odkleszczowych (borelioza, Kleszczowe Zapalenie Mózgu). Działania prowadzono w ciągu całego roku. Udzielono 25* porad metodycznych w 25 placówkach wypoczynku letniego (7 w Zamościu) połączonych z przekazaniem materiałów edukacyjnych. Na stronie bip PSSE umieszczono informację tematyczną oraz wykonano ekspozycję wizualną w korytarzu Stacji. Łącznie działaniem objęto 1183* osoby w 26 placówkach (8 w Zamościu) rozdysponowano 75* szt. materiałów edukacyjnych.

Akcję dot. profilaktyki zakażeń Koronawirusem SARS-CoV-2 prowadzono od 27 stycznia do 31 grudnia podejmowano następujące działania:

- 1) Wykonano 7 ekspozycji wizualnych w Stacji dot. profilaktyki zakażeń koronawirusem.
- 2) Wysłano 29 e-maili z pismami i materiałami informacyjno-edukacyjnymi m.in. infografika, wytyczne dla poszczególnych branż, instrukcje, plakaty, bajki „Pluszowy lekarz”, „Samotny Misiak Zdzisiek” do 444 placówek.
- 3) Umieszczono 12 informacji na stronie bip PSSE.
- 4) Zorganizowano spotkanie z dyrektorami placówek oświatowych z powiatu zamojskiego i hrubieszowskiego wspólnie z Oddziałem Zamiejscowym Kuratorium Oświaty w Zamościu – uczestniczyło 213 osób z 200 placówek oświatowych. W spotkaniu z ramienia PSSE uczestniczył PPIS, pracownik Sekcji NpEp oraz kierownik Sekcji OZiPZ – informacje dla dyrektorów dot. zasad postępowania, profilaktyki zakażeń koronawirusem przekazano również w formie elektronicznej.
- 5) Każdego dnia udzielono interesantom setki telefonicznych porad w godzinach pracy oraz całonocnych dyżurów z telefonem alarmowym.
- 6) Udzielono 92 porady z przekazaniem materiałów w formie papierowej (592 sztuk) do następujących placówek: stacje paliw, kościoły, apteki, poczty, sklepy, podmioty lecznicze, Sąd Rejonowy, Warsztaty Terapii Zajęciowej, PCK, placówki oświatowe, ośrodki wypoczynkowe, Uniwersytet III wieku i innych. Działaniem objęto 9292 osoby.

Do większości placówek objętych działaniem systematycznie przesyłano pocztą elektroniczną aktualne materiały-informacyjno – edukacyjne m.in. informacje z GIS, ulotki, plakaty, instruktaże, komunikaty w formie elektronicznej (3210 sztuk), zamieszczano na stronie bip (85 szt.), przekazywano w formie papierowej (592 szt. plakatów/ulotek) oraz prezentowano w formie ekspozycji wizualnych. Łącznie przekazano 3887 sztuk materiałów.

** Liczba dotyczy Miasta Zamościa i powiatu zamojskiego*

VII. Działalność w zakresie higieny placówek służby zdrowia

Pod nadzorem PSSE w Zamościu w 2020 r. znajdowały się 393 podmioty lecznicze, z tego 329 w Zamościu, były to:

- 5 szpitali, w tym 3 w Zamościu,
- 5 szpitali jednodniowych, w tym 4 w Zamościu,
- 153 zakłady lecznictwa ambulatoryjnego, w tym 133 w Zamościu,
- 230 prywatnych gabinetów lekarskich i innych, w tym 189 w Zamościu.

W ramach nadzoru nad stanem sanitarnym tych placówek przeprowadzono ogółem 26 kontroli w obiektach działających w **Zamościu**.

W celu wyegzekwowania poprawy stanu sanitarno-technicznego wydano 2 **decyzje administracyjne w Zamościu**. Stwierdzono nieprawidłowości dotyczące prowadzenia procesów dekontaminacji polegające na: nieaktualnej procedurze mycia, dezynfekcji i sterylizacji narzędzi oraz sprzętu medycznego wielokrotnego użytku; braku dokumentacji prowadzenia poszczególnych etapów procesów mycia i dezynfekcji narzędzi; braku kontroli skuteczności mycia manualnego; nieprawidłowej

częstotliwości prowadzenia biologicznej kontroli skuteczności procesów sterylizacji

Skontrolowane podmioty lecznicze na terenie miasta Zamość prawidłowo postępują z odpadami medycznymi, które przekazują wyspecjalizowanym firmom transportowym celem skierowania ich do utylizacji.

Wykonawstwo szczepień ochronnych w Mieście Zamość i Powiecie Zamojskim

Sprawowano nadzór nad realizacją programu obowiązkowych szczepień ochronnych oraz prowadzono dystrybucję preparatów szczepionkowych do punktów szczepień. W skontrolowanych placówkach sprawdzano warunki przeprowadzania szczepień, gospodarkę preparatami szczepionkowymi. Propagowano zalecane szczepienia przeciw grypie i innym chorobom. W roku sprawozdawczym przeprowadzono 6 **kontroli** w placówkach medycznych wykonujących szczepienia ochronne.

Ze szczepień zalecanych ogółem w roku 2020 skorzystało:

<i>Szczepienie przeciwko</i>	<i>Miasto Zamość (ilość osób)</i>	<i>Powiat zamojski (ilość osób)</i>	<i>Razem (ilość osób)</i>
Wirusowi brodawczaka ludzkiego	11	11	22
Durowi brzuszemu	2	0	2
Kleszczowemu zapaleniu mózgu	42	15	57
WZW typu A	14	6	20
meningokokom	140	28	168
rotavirusom	241	50	291
Błonicy	15	3	18
krztuścowi	15	3	18
poliomyelitis	10	1	11
Hib	3	0	3
pneumokokom	175	52	227
WZW typu B	581	411	992
Ospie wietrznej	133	35	168
Tężcowi	358	573	931
Grypie	2619	1489	4108

Procent uodpornienia dzieci i młodzieży (szczepienia obowiązkowe) w latach 2013 – 2020 przedstawia się następująco

Lp.	Uodpornienie przeciwko	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.	Błonicy, tężcowi, krztuścowi	99,4	99,5	98,4	98,8	97,7	96,8	95,3	90,0
2.	Poliomyelitis	99,4	99,4	99,1	98,8	97,7	96,8	95,3	90,0
3.	Odrze, śwince, różyczce	99,9	99,9	99,8	99,7	99,4	98,3	98,0	91,0
4.	Gruźlicy	99,5	99,6	99,2	98,9	98,8	98,7	98,4	97,7
5.	WZW typu B	99,6	99,8	99,6	99,7	99,4	98,0	97,6	95,0
6.	Haemophilus influenzae typu B	99,4	99,7	99,7	99,5	99,2	96,8	95,3	90,0

W związku z pandemią koronawirusa SARS-CoV-2, 13 marca 2020 r. rząd podjął decyzję o zawieszeniu na 30 dni realizacji obowiązkowego kalendarza szczepień ochronnych. Od 20 kwietnia 2020 r. szczepienia zostały wznowione.

VIII. Sytuacja epidemiologiczna wybranych jednostek chorobowych:

Rok 2020 to dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej czas przygotowań i walki z epidemią COVID-19. Od początku roku Stacja przygotowywała się do działań przeciwepidemicznych. Już w styczniu z Głównego Inspektoratu Sanitarnego napływały ciągle nowe informacje na temat koronawirusa SARS-CoV-2, dotyczące jego charakterystyki, dróg szerzenia, zaraźliwości, śmiertelności jaką daje, wrażliwości na różne czynniki, a także bieżącej sytuacji epidemiologicznej w Chinach. Pojawiały się różne materiały informacyjne, w których zalecano odpowiednie zachowywanie się ludzi w trakcie zbliżającej się epidemii, aby ograniczyć rozprzestrzenianie się koronawirusa. Te materiały publikowano na stronie BIP Stacji, a także przekazywano bezpośrednio do różnych podmiotów. Odbywały się narady w WSSE w Lublinie z PPIS z województwa lubelskiego, także z udziałem Wojewody Lubelskiego, gdzie zapadały ustalenia co do sposobu organizacji nadzoru sanitarnego, postępowania, przepływu informacji w trakcie epidemii. W miarę upływu czasu do PSSE masowo napływały z WSSE w Lublinie i GIS różne instrukcje, wytyczne, rekomendacje, zalecenia dla różnych branż oraz organizacji i działania nadzoru sanitarnego.

Wspólnie z Kuratorium Oświaty w dniu 02.03.2020 r. zorganizowano w Zamościu naradę szkoleniową dla dyrektorów szkół podstawowych i ponadpodstawowych powiatu zamojskiego i hrubieszowskiego, podczas której pracownica PSSE w Zamościu w swojej prezentacji omówiła wytyczne dla szkół na wypadek epidemii. Po ogłoszeniu stanu epidemii część pracowników PSSE pełniła dyżury pod telefonami do godziny 21⁰⁰, a telefon alarmowy działał całą dobę. W późniejszym czasie Stacja przeszła na pracę dwuzmianową do godziny 21⁰⁰. Do PSSE na niespotykaną skalę napływały e-maile i na wszystkie telefony nieustannie dzwoniły osoby mieszkające w Polsce jak również Polacy powracający z zagranicy z różnymi pytaniami w tym odnośnie warunków kwarantanny. W celu poprawy obsługi obywateli i przyspieszenia działań przeciwepidemicznych w ramach własnego budżetu zakupiono dodatkowe telefony komórkowe, w późniejszym czasie Stacja otrzymała z przydziału centralnego dodatkowe telefony komórkowe, stacjonarne i laptopy. Prawie wszyscy pracownicy zostali zaangażowani do działań przeciwepidemicznych, ograniczono do niezbędnych badania laboratoryjne i kontrole, ograniczono bezpośredni kontakt obywateli z pracownikami Stacji. Komunikacja z obywatelami odbywała się głównie drogą telefoniczną, przez domofon, mailową, pisemną.

Z chwilą pojawienia się pierwszych zachorowań pracownicy Stacji rozpoczęli prowadzenie wywiadów

epidemicznych mających na celu ustalenie osób, które miały bliski kontakt z osobą zakażoną w celu objęcia ich 14 dniową a później zmieniono na 10 dniową kwarantannę. Podczas wywiadów pracownicy przekazywali tym osobom instrukcje jak należy zachować się podczas kwarantanny i po kwarantannie. Na osoby powracające z zagranicy kwarantannę nakładała Straż Graniczna. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni zostali uprawnieni do skracania lub zwalniania z obowiązku kwarantanny w uzasadnionych przypadkach co spowodowało lawinę wniosków kierowanych do stacji, uzasadnionych i nieuzasadnionych. W miarę upływu czasu zmieniała się strategia walki z epidemią, szczególnie przepisy o nakazach i zakazach, zasady testowania, zasady odbywania kwarantanny, co wymagało baczego śledzenia zmian i ich przekazywania do stosowania pracownikom podczas codziennych odpraw.

Od początku epidemii nawiązano współpracę z organami samorządowymi (Prezydentem Miasta Zamościa, Starostą Zamojskim, Wójtami, Burmistrzami), a także z Policją, Strażą Miejską, szpitalami w tym szpitalami zakaźnymi województwa lubelskiego, Stacjami Pogotowia Ratunkowego, Strażą Graniczną, Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego, Miejskim Centrum Zarządzania Kryzysowego, a także współpracowano ze Stacjami Sanitarno-Epidemiologicznymi w województwie i kraju oraz innymi instytucjami. Od początku pandemii nieprzerwanie trwała intensywna współpraca PSSE z Komendą Miejską Policji w Zamościu. Prowadzono wspólne kontrole w zakresie przestrzegania obowiązujących nakazów i zakazów. Policja na co dzień wspierała Stację ustalając bardzo szybko, adresy, telefony, numery Pesel osób, których nie było w systemie EWP lub były błędnie podane. Te dane były niezbędne do nawiązania kontaktu z tymi osobami i przeprowadzenia wywiadu epidemiologicznego celem nałożenia kwarantanny.

Do czasu włączenia lekarzy POZ do walki z epidemią, PSSE przez 24 godziny otrzymywała zgłoszenia od mieszkańców o zachorowaniach z objawami wskazującymi na możliwość zakażenia SARS-CoV-2. Pracownicy Stacji każdorazowo kontaktowali się z oddziałami zakaźnymi szpitali gdzie były wolne miejsca i po konsultacji z lekarzem chorób zakaźnych wzywali do chorego dedykowaną karetkę pogotowia lub informowali o konieczności zgłoszenia się do lekarza rodzinnego. W okresie jesienno-zimowego nasilenia epidemii dzienna liczba zgłaszanych do Stacji zakażeń dochodziła do 200 przypadków co wiązało się z ogromną ilością pracy do późnych godzin wieczornych polegającej na nawiązaniu telefonicznych kontaktów z osobami zakażonymi, osobami które miały bliski kontakt z zakażonymi i przeprowadzenia wywiadu epidemiologicznego celem ustalenia osób do nałożenia kwarantanny. W ciągu całego roku PSSE w Zamościu jako jedna z nielicznych Stacji w województwie lubelskim prowadziła działania przeciwepidemiczne własnymi siłami nie korzystając ze wsparcia innych instytucji. Było to możliwe dzięki ogromnemu zaangażowaniu wszystkich pracowników, którzy pracowali na zmiany we wszystkie dni tygodnia również we wszystkie niedziele i święta do późnych godzin wieczornych. Należy dodać, że pracownicy często napotykali na osoby, które nie chciały udzielać informacji lub były wręcz agresywne. Pracownicy Stacji czterokrotnie wspierali w działaniach przeciwepidemicznych Stacje z województwa śląskiego, a także PSSE w Tomaszowie Lubelskim i Białej Podlaskiej.

W wyniku prowadzonych działań PPIS w Zamościu wystawił w 2020 roku 3302 zlecenia na badania testem PCR w kierunku SARS-CoV-2 (998 przypadło na Zamość i 2304 na powiat zamojski). W ciągu roku 30403 osoby przebywały w kwarantannie (w Zamościu 13983 osób, 16420 osób z powiatu zamojskiego). Zmarło 140 osób, w Zamościu 52 osoby.

Grypa

W roku 2020 zarejestrowano **7570** przypadków zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę – w tym w **Zamościu 6151**.

W okresie porównawczym 2019 roku zarejestrowano 12344 takich infekcji – w **Zamościu 11183**.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B

Nie zgłoszono zachorowań na WZW typu B. Analogicznie w 2019 r. zarejestrowano 2 zachorowania – w **Zamościu 1**. Osoby z otoczenia nosicieli są na bieżąco szczepieni p/WZW typu B.

Wirusowe zapalenie wątroby typu C

Zarejestrowano 1 przypadek w **Zamościu**. W roku 2019 było 12 – w **Zamościu 6**.

Zatrucia i zakażenia pokarmowe

Zgłoszono 26 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* – w **Zamościu 7**. W poprzednim roku było 21 – w **Zamościu 3**. W roku 2020 nie rejestrowano zbiorowych zatruc pokarmowych w mieście Zamość i powiecie zamojskim.

W roku 2020 zachorowań zgłoszonych jako **wirusowe zakażenia jelitowe**, zarejestrowano 42 – w **Zamościu 16**. W roku poprzednim było 206 – w **Zamościu 106**.

Zarejestrowano 89 zakażeń wywołanych przez *Clostridium difficile* – w **Zamościu 58**. W 2019 roku zgłoszono 140 – w **Zamościu 101**.

Borelioza

Najczęściej spotykaną postacią kliniczną zakażenia krętkiem jest postać skórna. Zarejestrowano 98 przypadków – w **Zamościu 27**, w okresie porównawczym w roku 2019 zgłoszono 133, w **Zamościu 42**.

Profilaktyka wścieklizny

W roku sprawozdawczym na bieżąco prowadzono nadzór nad osobami pokąsanymi przez zwierzęta. Każdorazowo ustalano okoliczności pokąsania, informacje pozwalające na identyfikację zwierzęcia i jego właściciela, udzielano informacji o konieczności konsultacji w Poradni Chorób Zakaźnych, oraz wskazywano najbliższe tego typu placówki. W roku 2020 w stosunku do 15 osób pokąsanych przez zwierzęta zastosowano uodpornienie czynne w formie podania szczepionki przeciwko wściekliznie – w **Zamościu 4**. W 2019 roku w stosunku do 26 (w **Zamościu 5**) osób pokąsanych przez zwierzęta zastosowano uodpornienie czynne w formie podania szczepionki przeciwko wściekliznie. Profilaktyką objęte zostały osoby, w przypadku których niemożliwa była identyfikacja zwierzęcia lub zwierzę zbiegło.

Gruźlica płuc potwierdzona bakteriologicznie

Zarejestrowano 23 zachorowania - w **Zamościu 7**. W 2019 roku zgłoszono 31 przypadków – w **Zamościu 6**. W każdym przypadku gruźlicy płuc prątkującej przeprowadzono dochodzenie epidemiologiczne. Osoby z kontaktu (66 osób) zostały skierowane pod nadzór lekarsko – pielęgniarski.

Kontynuowano współpracę ze specjalistycznymi placówkami w zakresie leczenia gruźlicy i chorób płuc, celem prawidłowego opracowania ognisk zachorowań na gruźlicę. Prowadzony jest nadzór nad osobami chorymi na gruźlicę, który trwa 12 miesięcy od rozpoczęcia leczenia szpitalnego oraz ambulatoryjnego.

Inwazyjna choroba meningokokowa

W 2020 r. nie rejestrowano zachorowań. W roku 2019 zarejestrowano 3 zachorowania – w **Zamościu 0**.

Odra

W roku 2020 nie rejestrowano zachorowań. W roku 2019 zarejestrowano 1 przypadek – w **Zamościu 0**.

Inne jednostki chorobowe:

- **Ospa wietrzna** – W roku 2020 zarejestrowano 212 zachorowań – w **Zamościu 87**. Analogicznie w roku 2019 było 1012 – w **Zamościu 336**.
- **Różyczka** – nie rejestrowano zachorowań, w roku poprzednim zgłoszono 1 przypadek w **Zamościu**.

- **Nagminne zapalenie przyusznic (świnka) – nie odnotowano zachorowań. Analogicznie w roku 2019 zarejestrowano 6 – w Zamościu 3.**
- **Płonica – Zgłoszono 15 przypadków- w Zamościu 4. W roku 2019 51 – w Zamościu 15.**
- **Krztusiec – Odnotowano 1 przypadek w Zamościu. W roku poprzednim 2 – w Zamościu 0.**
- **Róża – Zgłoszono 5 zachorowań - w Zamościu 1, w roku poprzednim 24 – w Zamościu 9.**
- **Kiła – Nie zarejestrowano przypadków, w 2019 r. zarejestrowano w Zamościu 2 przypadki.**
- **Listerioza – w 2020 r. nie rejestrowano zachorowań. Analogicznie w 2019 r. zarejestrowano 1 przypadek – w Zamościu 0.**
- **Giardioza – w 2020 r. zarejestrowano 1 przypadek - w Zamościu 0. W 2019 r. zarejestrowano w Zamościu 1 przypadek.**
- **Choroba wywołania przez *Streptococcus pneumoniae* – w 2020 r. zarejestrowano 1 zachorowanie. Analogicznie w 2019 r. zarejestrowano 15 zachorowań – w Zamościu 8.**
- **HIV – w 2020 r. zgłoszono 1 przypadek w Zamościu. W powiecie nie rejestrowano zachorowań. Analogicznie w roku 2019 nie zarejestrowano zachorowań.**

PANSTWOWY POWIATOWY
 INSPEKTOR SANITARNY
 w Zamościu
 Stanisław Baszkowski